

SVERIGE 10 —
NORGE 10:—
DANMARK 12:—
INKL. MOMS

MYNT KONTAKT

6·85

SEPTEMBER

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

Sarkofaghäll från Råda Kyrka. Se s 149.

500-kronorssedeln – en ny serie **sid 140**

Hertig Karl på skattjakt **sid 143**

Gåvor till Kungl Myntkabinettet **sid 144**

Runmynt i sin rätta miljö **sid 148**

”För berömliga gärningar” under Oskar I **sid 152**

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB

Nybrogatan 36 • Box 5132, 102 43 Stockholm

Telefon 08-62 62 61

KÖPER • SÄLJER • VÄRDERAR
MYNT • SEDLAR • MEDALJER
ORDNAR

Numismatisk litteratur

Medlem av Sveriges Mynthandlares Förening

Köper
Säljer
Värderar

Mynt
Sedlar
Medljer

HIRSCHMYNTHANDEL AB

Grundat 1893

Köper eller tar emot till våra
auktioner, samlingar och
enstaka bättre objekt. Vi söker
speciellt sällsynta svenska och
utländska mynt av hög kvalitet.

Butik: Stureplan 4

114 35 Stockholm

Telefon: 08/11 05 56, 21 34 59

Hildebrand- föreläsningen

äger rum på Operakällaren (huvudingången, 2 tr) onsdagen den 9 oktober kl 16.00. Föreläsare är som redan nämnts professor Peter Berg-haus, Münster. Han talar om smyckebrakteater (med bilder).

Pinsamt 3

skrev vi om i förra numret, dvs ett fel på medaljen över Bror Emil Hildebrand, och utlovade ett bokpris till den som först hittade detta. Det var Anders Frösell som fann att frånsidans latinska årtal betyder 1934 i stället för 1984 och bokpriset går till honom. Egendomligt nog har ingen annan läsare hört av sig...

Brevkontakt

En sedel- och myntsamlare i Peru önskar kontakt och utbyte med svenskar. Korrespondens på engelska (eller spanska) språket. Namn och adress: Manuel Abrizzio Fontana, Túpac Amaru 1934, Lima-1, Peru

Arkeologiska Institutionen

vid Stockholms Universitet, Fre-scati, sal D 220, kl 18.00 (precis)

18 sept Michael Metcalf, Oxford:
Om sceattas (liknande framställning som föreläsningen dagen innan)

4 dec Gert Rispling: Samanidiska och pseudosamanidiska mynt

Höstföreläsning

Kungl. Myntkabinetet, Numismatiska Institutionen och Svenska Numismatiska Föreningen har inbjudit Dr. M. Metcalf, Heberden Coin Room, Oxford, att hålla föredrag tisdagen den 17 september kl 18.30. Lokal: Sessionssalen, Historiska museerna, Storgatan 41, Stockholm. Dr. Metcalf kommer att tala om sceattas, aktuella bl a genom det sensationella fyndet för ett par år sedan av två dyliska i Århus.

Numismatiska Institutionen

Höstseminarierna 1985 hålls kl. 18.00 (precis), som vanligt på Sandhammsgatan 52, Stockholm.

Preliminärt program:

4 nov Sceattas och den äldsta nordiska myntningen. Kenneth Jonsson och Brita Malmer.

11 nov 1. Lüneburgmyntningen omkring år 1000. Något om stampar och stampfrekvens. Sven Brahme.
2. Aktuell litteratur. Nils Uno Fornander.

18 nov Abbasider, samanider och volgabulgarer. Om stampfrekvens och myntproduktion på några viktigare myntorter. Kjell Brisholm och Gert Rispling.

25 nov 1. "Världens mynt". Till 15-årsminnet av en unik utställning i Kungl. myntkabinetet. Brita Malmer.
2. Aktuell litteratur. Nils Uno Fornander.

MYNTKONTAKT

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

Östermalmsgatan 81
114 50 Stockholm
Telefon 08-67 55 98
(måndag-fredag kl 10.00-13.00)
Myntkontakt:
Postgiro 42 30 50-4
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

MYNTKONTAKT utkommer den
1 i månaderna februari-maj och
september-december
Prenumeration: helår 75:-

ANSVARIG UTGIVARE
Nils Uno Fornander

REDAKTION

Huvudredaktör:

Lars O. Lagerqvist

Adress: Box 5405

114 84 STOCKHOLM

Tel. kontorstid 08-783 94 20

Biträdande redaktörer:

Madeleine Greijer (program,
föreningar, aktuella auktioner)

Torbjörn Sundquist (annonsering)

Teknisk redaktör

(lay-out & formgivning):

Hans Franzén

ANNONSER

Bokning

Telefon 08-67 55 98 (kl 10-13)

Annonspriser exkl moms:

2 sidor (mittuppslag)	2 200:-
2:a omslagssidan	1 450:-
omslaget 4:e sida	1 800:-
1/1 sida (157×220 mm)	1 200:-
2/3 sida (104×220 mm)	850:-
1/2 sida (157×108 mm)	650:-
1/3 sida (50×220 mm)	450:-
1/4 sida (76×108 mm)	350:-
1/6 sida (50×108 mm)	250:-
1/12 sida (50×52 mm)	150:-

Sista materialdag:

Den 5:e i månaden

före utgivning

Heloriginalt

manus och gärna skiss.

Sändes till Myntkontakt,

adress enl. ovan.

*Annonser som ej är förenliga
med SNF:s, FIDEM:s och
AINP:s etik
kommer att avböjas*

Tryck: Ordfront, Stockholm 1985
ISSN 0435-8245

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Höstprogrammet 1985

Om ej annat anges, hålls mötena kl 18.30 på Sandhamnsgatan 50 A (riksantikvarieämbetets lokaler). **OBS ny adress!**

- September 10 Samlarträff. Medtag gärna mynt ur Din samling, högst 5 st, som Du vill visa och kanske berätta något om. Diabilder går också bra.
- 17 Michael Metcalf, chef för Oxfords myntkabinett, talar om sceattas. **Obs.** Lokal: Historiska Museerna, Storgatan 41, Stockholm. Kl. 18.30. Se separat notis.
- Oktober 23 Per-Göran Karlsson, Norrköping, talar om Norrköpingsmynt.
- November 20 Ulla Ehrensverd berättar om den nya sedelserien.
- December 12 Sedvanliga julfesten med tävling och lotteri.
- Höstauktionen hålls i oktober-november. Datum meddelas senare.*

Prenumeration på Nordisk Numismatiskt Unions Medlemsblad

Om Du är medlem i SNF eller till NNU ansluten förening kan Du prenumrera på denna intressanta, populärt avfattade tidskrift, som innehåller artiklar på danska, norska eller svenska, myntsamlarnytt, recensioner samt auktionslistor från de danska och norska föreningarna (endast medlemmar i till Nordisk Numismatisk Union anslutna föreningar kan lämna anbud). Tidskriften, som redigeras i Köpenhamn, utkommer med 8 nr om året.

För våra medlemmar åtar sig Svenska Numismatiska Föreningen att ordna prenumerationen, för närvarande 40 kr om året. Sätt in beloppet på SNF:s postgiro 15 00 07-3 och skriv "NNU" på talongen.

Om Du vill ha provexemplar ring kansliet 08/67 55 98 (vardagar 10.30-13) eller skriv till Östermalmsgatan 81, 114 50 Stockholm.

SNF:s kansli

har postadress Östermalmsgatan
81, 2 tr ö g, 114 50 Stockholm. Tele-
fontid måndag-fredag 10-13, tel 08/
67 55 98, besökstid 10.30-12.30.

Semesterstängt från midsommar till
ca 1 september, samt över julhel-
gen.

Byte av tryckeri

Alla läser kanske inte redaktionsru-
tan på denna sida så noga varje
gång. Vi påpekar därför, att tidning-
en från detta nr återgått till
Ordfronts Tryckeri i Stockholm. Alla
som skriver eller annonserar i tid-
ningen har givetvis nytta av att lägga
detta på minnet.

Red.

Ny mötesadress

Från och med mars i år håller SNF
sina möten på Sandhamnsgatan 50
A i Stockholm (buss 41 går dit, håll-
plats Östhammargatan).

Där kan vi tillhandahålla kaffe,
bröd och läsk till självkostnadspris.
Välkomna!

Årsmötesmedaljen

kan beställas till utgången av okto-
ber. Den är avbildad på s 155 längre
fram i detta nummer.

Äldre litteratur

Nya medlemmar och läsare kan stu-
dera en förteckning i nr 9/10 1984,
som kan fås från kansliet.

500-kronorssedeln – inledningen till en ny serie

Av Ulla Ehrensvärd

Allt var mindre komplicerat förr, tycker nog den som jämför 1965 års sedelutgivning med det myckna förarbetet till den 500-kronorssedel som gavs ut den 8 maj 1985. Den inleder utsändandet av den nya sedelserie som fortsätter under 1986 med en 100-kronorssedel, 1986/87 med 1000 kr och 1987/88 med 50 kronor. Utgivningen sker således i etapper, men utformningen av sedlarna bör ses som en helhet.

Sedan 1965 har en mycket snabb utveckling av reproduktionstekniken ägt rum. De gamla sedlarna har visat sig vara alltför lätta att kopiera med dagens offsettryck. Även om de kommer att gälla i handeln tills vidare, är det meningen att de så småningom skall ersättas av den nya serien, som utformats med alla tänkbara säkringar mot förfalskning.

I dag har hundralappen blivit nästan det vanligaste betalningsmyntet och det har länge funnits ett behov av en mellanvalör mellan 100 och 1000 kr. Detta är anledningen till att Sveriges Riksbank beslutat inleda den nya sedelutgivningen med 500 kr. Det är första gången Riksbanken ger ut en sådan. Men idén är inte ny. När de privata lokala ("enskilda") bankerna hade rätt att ge ut sedlar,

fanns denna valör. Men den försvann ur marknaden i och med att Riksbanken 1904 fick monopol på sedelutgivningen. Vid 1911 års riksdag tog man upp frågan om en 500-kronorssedel, men Bankofullmäktige avslög detta förslag bl a med motiveringen, att man snarare borde släppa ut en 10000-kronorssedel!

Dagens inflation har inte fört oss så långt. Det fanns andra skäl till att en "sedelförslagskommitté" bildades 1982 med direktörerna Bengt Mossberg och Sven Gideon som representanter för Tumba Bruk och Åke Gustafsson för Sveriges Riksbank. Kommittén har dessutom bestått av professorerna Gunnar Eriksson och Nils G. Stenqvist samt docent Ulla Ehrensvärd.

Förutom mellanvalören 500 kr ville man bl a ändra format på tusenlappen och göra sedlarna mera lämpade för maskinell behandling. Inga sedlar kommer nu längre att vara så små som de gamla 5- och 10-orna. De nya 50- och 100-lapparna blir lika breda, nämligen 74 mm, medan 500- och 1000-kronorssedlarna blir 82 mm breda. Längden växer gradvis med 10 mm för varje valör: 50 kr blir 130 mm lång, 100 kr 140 mm, 500 kr 150 mm och 1000 kr 160 mm. I likhet

med de sedlar som utgivits sedan 1952, upptas ungefär en fjärdedel av sedelns yta av en "talong". Sedan 1962 har detta utrymme varit platsen för sedelns vattenmärke. Förr kunde man bara bestämma vattenmärkets plats på sedeln i sidled men inte i höjddled. Men med den modernaste sedeltryckpressen på Tumba Bruk kan man orientera vattenmärket till en förutbestämd plats. Med denna press kan man också trycka fyra offsetfärger, varav en i våtoffset, på vardera sidan av sedeln och ett trefärgskoppartryck jämte numrering. Om sedeln har djuptryck (efter metallplåt av stål eller koppar) på båda sidor måste pappersrullen passera pressen två gånger. Det väsentliga är dock att sedeln blir färdigtryckt i en och samma utrustning.

För kommittén gällde det att föreslå motiv för de fyra sedlarna. En grundtanke vid valet skulle vara, att de olika porträtterade personerna skulle företräda sina egna århundraden, men att deras insatser också skulle ha betytt något in i vår tid. En av de fyra utvalda borde vara kvinna. En fördel vore det också, om den porträtterade hade yvigt hår eller skägg, eftersom dessa detaljer är svåra att förfalska.

De senaste schweiziska sedlarna tjänade som inspiration. De äger just den rika utformning som man nu eftersträfvade i Sverige. De lockade nog också kommittén in på tanken, att man skulle avbilda kulturpersonligheter på sedlarna. Olika namn drogs fram ur det förflutna: Axel Oxenstierna, Polhem, Olof Rudbeck d.ä., Urban Hjärne, Berzelius, Nobel, Branting m.fl. Mot Linné anfördes att "han varit med förut". Man började fundera på en serie med författare eller konstnärer: Heliga Birgitta, Stiernhielm, Bellman, Sergel, Strindberg, Selma Lagerlöf m.fl. nämndes. Drottning Christina kunde kombinera båda dessa tankegångar på ett förträffligt sätt, tyckte kommittén, men det ansåg inte Riksbanksfullmäktige, som hade det slutliga valet i sin hand. "Hon övergav oss ju!" blev domen. Men inom fullmäktige fanns ändå en opinion, som talade för en serie med regenter. Därmed skulle man fullfölja en tradition från 1890-talet.

Under det senaste halvsekleket hade Riksbanken brukat uppdraga åt enskilda konstnärer att utforma sedlarna, medan bankens egna gravörer skötte den tekniska sidan. Denna gång ligger emellertid ansvaret för hela arbetet på en grupp gravörer och formgivare hos Tumba Bruk, "Grafisk Form", som specialiserat sig på säkerhetsstryck av olika slag. På basis av tidigare konstnärlig

verksamhet hade denna grupp under åren 1979–81 genomgått en specialutbildning, som lagts upp av ledaren för Konsthögskolans Grafikskola, Nils G. Stenqvist, och – på Tumba Bruks uppdrag – av den grafiske formgivaren Bo Lindberg. Några av denna Gravyrskolas elever engagerades 1982 av Postens frimärksavdelning, men huvudparten kom att arbeta på Tumba Bruk.

Bland de tio i gruppen som skulle komma att syssla med sedlarna, fanns det några som skaffat sig specialiteter: Karin Mörck modellerar således fram i svag relief på metallduk den bild som skall föras in i sedelpappersrullens bana och utgöra vattenmärket, medan Hannu Järviö blivit expert på mönster som kan graveras i en sk guilloche-maskin.

När gruppen första gången presenterade sina skisser för kommittén, väckte nog Göran Österlunds förslag största intresset. Han hade just fångat den något surrealistiska anda, som präglade de schweiziska sedlarna och fört över den på hemmaplan. Han föreslog ett porträtt av Polhem mot bakgrund av Falu gruva på 1000-kronorssedelns framsida, medan baksidan täcktes av anatomiska bilder kombinerade med ASEAs robot i rörelse. Linné prydde 500-kronorssedelns framsida. Men när Österlund på baksidan hade tecknat ett bihuvud mellan en blommans ståndare och pistiller, på-

pekade Gunnar Eriksson i kommittén, att Linné själv inte varit medveten om biets funktion vid pollineringen. Så fick vi lära oss det! På 100-lappen samsades Sergel på framsidan med Bror Marklunds skulpturer på baksidan, och på 50-kronan kunde man se Selma Lagerlöf med motiv från Mårbacka och Nils Holgersson.

Två i gruppen, som inte är födda i Sverige, kom att utarbeta förslagen till sedlar med författarporträtt. Agnes Heija, som ursprungligen kommit från Ungern, tecknade Heliga Birgitta på 1000-kronorssedeln. Georg Stiernhielm på 500 kr, Bellman på 100 kr och Strindberg på 50-lappen. Hon införde prov på författarnas handstil i bilden som en säkerhetsfaktor. Tjeckiskan Eva Ede-Sunesson återgav samma författare insatta i en arkitektonisk omgivning. Hon nöjde sig inte heller med bara ansiktet som porträtt, utan personerna var tecknade i halvfigur.

På dessa ovannämnda förslag kan man se punkter markerade på talongen. Man hade velat tillgodose de synskadades önskemål inte bara genom att ge sedlarna olika format utan också genom punktskrift. Då en utskrift av beloppen 1000, 500 osv krävde alltför stort utrymme, tog man upp latinets sifferkod: M för 1000, D för 500, C för 100 och L för 50. Men det visade sig, att de synskadade känner igen sedlarna så väl

på djuptryckets relief och utformning att punktskriften blev överflöd-
dig.

Riksbanksfullmäktiges önskemål om en serie med regentporträtt uppfylldes av Lotta Frost och Eva-Lena Johansson. När kommittén skulle välja lämpliga föremål för denna serie, undvek man Gustav Vasa, på grund av att han varit med så ofta tidigare, och Karl XIV Johan, eftersom han redan fanns på den nu gällande tusenlappen. Som ett alternativ till Gustav III nämndes drottning Lovisa Ulrika. Den regent som alla röstade för var Karl XI. Han hade arbetat med statsnyttan för ögonen i samma anda som Gustav Vasa. Under hans tid lades grunden till ämbetsmanna-Sverige och förutsättningar skapades för en fri bondeklass. Genom att han införde det militära indelningsverket skapades en armé av yrkeskrigare, som i fredstid var jordbrukare. Eftersom folket under honom fick njuta av nästan 20 fredsår, kunde han bygga upp landets förvaltning. Under hans tid grundlades också Sveriges Riksbank.

De slutliga kandidaterna för regentserien blev förutom Karl XI drottning Christina, Gustav III och Oscar II. Porträtten av dessa kombinerades med vattenmärkesporträtt av samtida kulturpersonligheter: drottning Christina med Stiernhielm, Karl XI med Rudbeck, Gustav III med Sergel och Oscar II med Alfred Nobel. Baksidornas (och delvis även framsidornas) motiv anknöt till den verksamhet som karakteriserat personen i vattenmärket. Från Stiernhielms författarskap valde de både tecknarna således en episod ur "Den fångne Cupido", Rudbeck sågs mot bilder från Uppsala, främst Gustavianum med den anatomiska teatern, och hans stora ungdomsupptäckt, lymfkärlen. Gustav III placerades naturligt nog ihop med Drottningholmsteatern och en av Sergels dräktskisser, medan Oscar II:s intresse för upp-täcktsfärder symboliserades av A.E. Nordenskiölds fartyg Vega, och Nobel-krutet prövades vid dragningen av tunneln genom Södermalms berg i Stockholm.

I februari 1983 tog Riksbanksfullmäktige del av alla dessa skisser och gjorde sitt val:

"1 000 kronor: bild av Gustav Vasa å sedelns ena sida samt å andra sidan porträtt av framstående per-

son från samma tidsperiod representerade konst, litteratur, vetenskap eller teknik." 500- och 50-kronorssedlarna skulle utformas med anknytning till Göran Österlunds förslag med Linné resp Selma Lagerlöf, och 100-kronan med bild av Karl XI och baksida enligt fullmäktiges önskemål för 1 000 kronor. Eftersom man behövde större utrymme för ett "dubbelporträtt", försköt man Karl XI från 100-valören till 500 kronor.

Gruppen arbetade nu vidare enligt de nya direktiven. Valet av Gustav Vasa som huvudperson på 1 000-kronorssedeln vållade ett visst huvudbry, eftersom Olaus Magnus var den enda samtida kulturpersonlighet av rang man kunde komma på, och dennes utseende känner man inte till. Men detta hörde till kommande års bekymmer.

Som motpart till Karl XI (1655–97, regent 1660–97) ansågs Olof Rudbeck dä (1630–1702) vara given. Som förlaga till kungens porträtt valde man att ta en målning på Gripsholm, målad 1682 av D.K. Ehrenstrahl och föreställande "Slaget vid Lund 1676". Men bilden på sedeln är spegelvänd för att få ansiktet riktat mot centrum. Detta porträtt skulle också användas till vattenmärket, utfört av Karin Möreck. Till Olof Rudbeck valdes Martin Mijntens porträtt från 1696.

Som bakgrund till Karl XI-porträttet blev det naturligt att ta ett utsnitt ur den gravyr i Erik Dahlbergs "Suecia antiqua et hodierna" (1716), som föreställer Gamla Bankohuset vid Järntorget. Denna plats var förr samlingspunkt för Stockholms handel, och på tomten för den gamla järnvägen hade man 1676–80 efter Nic. Tessin d.ä:s ritningar byggt ett hus, vari Sveriges Riksbank stannade ända till 1906. På Suecia-sticket (men inte på 500-kronorssedeln!) kan man se stora kopparplåtar bli burna på rygg eller dragna på en sk plåttrög. Dessa stora mynt hade förorsakat Sverige svåra bekymmer, då bristen på metall gjorde, att man inte kunde slå nya mynt. Johan Palmstruch hade därför 1661 börjat ge ut kreditivsedlar genom sin bank, Stockholms Banco. Sedelns text var tryckt på ett kvartsark med löpnummer och datum skrivet för hand. Palmstruch och fyra banktjänstemän skrev sina namn kring avtrycket av bankens sigill, som var präglat på en papperslapp, factsatt med

oblat. Men den palmstruchska banken gjorde 1668 bankrutt, och svenska staten fick ta över. Därmed grundades Europas äldsta ännu existerande bank, vars valspråk är: Hinc robur et securitas (Härav styrka och säkerhet). Först 1748 vågade man trycka detta på en sedel.

Agnes Heija står för motivet med Gamla Bankohuset på 500-kronorssedeln; medan bakgrunden är tryckt i offset, är förgrundsfigurerna graverade för hand i stål. Över detta motiv ligger en gulvit text, hämtad från en av de palmstruchska sedlarna 1665. Den är fluorescerande och lyser i ultraviolett ljus. Den har etsats av Eva Ede-Sunesson. Bakom porträttet av Karl XI, som handgraverats i stål av Gunnar Nehls, anar man Stockholms Bancos sigill, som flyter över i mikrotexten: Hinc robur et securitas. Denna mikrotext, skriven av Eva-Lena Johansson och tryckt i offset, störs delvis av Hannu Järviös guillochemönster.

500-kronans framsida fick snart sin fasta form, men det blev desto mer diskussion om dess baksida.

Olof Rudbecks pionjärinsats var upptäckten av lymfkärlen. En anknytning från detta till nutid finns i immunologen, professor Hans O. Wigzells arbete med sk killerceller. Dessa har fotograferats av Lennart Nilsson, som nu adjungerades till kommittén. Alla engagerade sig djupt i att finna den konstnärligaste lösningen på motivet till 500-kronans baksida. Men förslaget föll på Riksbanksfullmäktiges tvekan att ha ett känsligt medicinskt motiv på en sedel.

I stället började man bearbeta motivet med Christopher Polhem (1661–1751). Medan Polhem blev nästan 90 år och Karl XI bara 41, träffades de två ändå en gång 1691. Polhem förevisade då för kungen en modell till sitt uppfostringsverk för malm, som 1693 skulle byggas upp vid Blankstöten i Falu gruva. Verket kom att ligga norr om Storstöten, som bildats vid det stora raset 1687. Detta ras hade försvårat malmframtagningen.

Polhems verksamhet förknippas främst med Falu gruva och Stjärnsund. Motivets från Falun hämtades från "Suecia antiqua..." och tecknades av Eva-Lena Johansson, innan det fördes över genom fotografisk process till en metallplåt, täckt med ett ljuskänsligt skikt. I ett syrabad etsades sedan de frilagda linjerna.

Även provet på Polhems handstil är etsat efter teckning av Eva Ede-Sunesson. Texten är hämtad från en av Polhems matematiska uppsatser. "En ljust och kort inledning till dhe algebraisk...", som förvaras i Kungl. biblioteket (Cod.Holm. X 705:2). Mot texten avtecknar sig det stora kugghjulet från Polhems verkstadsanläggningar vid Stjärnsund i Dalarna. Det består av guillochemönster, tryckta i offset. Eftersom alla Polhems bevarade modeller befinner sig sedan 1925 i Stockholms Tekniska museum, har denna institution tagit detta hjul till sitt igenkänningsmärke.

Porträttet av Polhem, tecknat efter en oljemålning tillskriven Georg Engelhard Schröder i Vetenskapsakademien, har handgraverats i stål av Toni Hanzon. Här har man gått tillbaka på Eva Ede-Sunessons idé att återge personen i halvfigur. Polhems stolta gest mot sin nyligen erhållna Nordstjärneorden blir därvid accentuerad. Det är också Eva som tillsammans med Eva-Lena Johansson står för själva formgivningen av sedlarna, medan Lotta Frost och Inga-Karin Eriksson har ritat sedlarnas typografi.

Alla olika tekniker som använts vid framställandet gör att sedeln skiftar i många nyanser, men huvudintrycket blir en blå färg. På samma sätt kommer man att uppfatta 50-kronan som röd, 100-kronan som grön och 1000-kronorssedeln som brun.

I Schweiz hade man presenterat sina nya sedlar för allmänheten genom en liten, kortfattad broschyr. Samma tanke fanns även hos Sveriges Riksbank och Tumba Bruk. Hösten 1984 sammanställdes också ett 12-sidigt häfte enligt layout av Eva-Lena Johansson och med en komprimerat skreven text av mig

KARLSKRONA MYNTHANDEL

Lennart Bertilsson
Hantverkargatan 11
371 35 KARLSKRONA

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Öppet månd–fred 10–17
tel 0455/813 73

själv. Men när Riksbanksfullmäktige skulle ta ställning till publiciteten kring sedelutgivningen, bestämde man sig för att slå på stort. Utsändandet av 500-kronorssedeln i maj 1985 skedd således med betydligt större publicitet än ursprungligen var tänkt. Sveriges Riksbank gav ut en 8-sidig presentationsbroschyr, medan man från Tumba Bruk får beställa ett utförligare häfte, "Sveriges sedlar". Texterna är författade av redaktören vid Dagens Nyheter, Roland Gyllander, och layout har utförts av Leif Thollander.

Det ligger som synes många individuella insatser bakom 500-kronorssedeln, även om den bör uppfattas som ett lagarbete.

Hertig Karl på skattjakt

Huset nr 24 vid Österlånggatan i Gamla stan, Stockholm, vilket sträcker sig tvärs igenom kvarteret Perseus och vid Baggensgatan har nr 23, var under 1700-talet bekant som ett spökhäus. Det sades att stora skatter fanns gömda i husets källare och att dessa föremål och mynt bevakades av en ande. Huset ägdes på 1760-talet av en sjökaptan Magnus Ahlström. Denne annonserade i Stockholms Posttidningar att huset var till salu. I annonsen meddelades att stora skatter skulle finnas i byggnadens valv och källare. Den i de ockulta vetenskaperna bevandrade löjtnanten Henrik Gustaf Ulfvenklou meddelade detta och sägnerna om huset för den för mysticismen så svärmande hertig Karl, senare Karl XIII, vilken genom bulvan inköpte huset.

Grävningarna efter de gömda skatterna tog sin början i februari 1784 efter inledande "magisk rökning" och under högtidliga ceremonier under ledning av löjtnant Ulfvenklou och "stadsmatematikus" Lars Chelin. Grävningarna ägde rum på nätterna och såväl hertig Karl som flera av hans närmaste vänner och meningsfränder var närvarande. De inblandade var angelägna att ej bli igenkända. Alla hade hattarna djupt neddragna och var iklädda fotsida kappor och uppslagna kragar. Deras förehavande väckte dock stort uppseende bland husets och traktens innevånare. Man

Afrikas Befrielses Orden (2)

Ett varmt tack till vännen Bernt Karlsson i Gränges International Mining, som har fäst min uppmärksamhet på att Afrikas Befrielses Orden (MYNTKONTAKT 1985 nr 2, s 42) numera har ytterligare två klasser. Med verkan från den 20 mars 1958 är graderna sålunda: Storkors (Grand Band), kommandör av första klassen (Knight Grand Commander), kommandör av andra klassen (Knight Commander), officer (Knight Official) och riddare (Chevalier).

Hans E. Sköld

höll på med arbetet hela februari samt mars, april och in i maj månad, men inga skatter påträffades. Grävningarna fortsattes senare under juli månad, men med samma negativa resultat. Hertig Karl och hans rådgivare gav dock inte upp hoppet. I början av år 1785 återupptogs grävningarna, men nu under ledning av Reuterholm, som blivit avundsjuk på Ulfvenklou för dennes inflytande hos hertig Karl. Inte heller nu hittades några skatter, varför hertig Karl tröttnade på hela företaget och huset försåldes (köpet lär ha återgått till den före ägaren).

Ulfvenklou fick dock av hertig Karl en guldsnusbåsa med givarens namnchiffer, allt såsom ett minne av den magiske hertigens bevägenhet.

En av orsakerna till hertig Karls intresse för skatter kan vara att han påverkats av Gustav III:s resa i Italien vintern 1784 där även Pompeji besöktes. Det är möjligt att hertig Karl kände till att Sir William Hamilton, som var Englands sändebud vid hovet i Neapel, sålt en stor samling föremål från Pompeji till British Museum i London. Den bestod bl a 730 vaser, 175 föremål av terrakotta, 300 glaspjäser, 627 bronser, 150 elfenbensföremål, 150 ädelstenar, 145 guldsmycken och 6 000 mynt. Kanske hoppades hertig Karl på att hitta ett nytt Pompeji medan brodern reste i Italien.

Ian Wiséhn

Gåvor till Kungl Myntkabinettet från de numismatiska stiftelserna.

Tack vare ekonomiskt stöd från de numismatiska stiftelserna kan årligen ett antal värdefulla föremål tillföras Kungl Myntkabinettets samlingar; föremål, som ej skulle ha kunnat förvärfvas för de alltför knappa statsanslagen. Utan dessa bidrag skulle tillväxten, bortsett från fynden, te sig betydligt mera enahanda och sakna toppnummer. Här nedan följer en förteckning över de mynt, som donerats under 1984.

I. Svenssons Stiftelse

1. Sverige, Hans (1497–1501), örtug präglad i Västerås. Frånsidan är stampkopplad till S:t Ericus-gruppens örtugar. Det är en tidigare okänd stampkoppling. Myntet har förvärvats från Anders Frösell, Stockholm. Inv.nr. 101 079.

2. Skandinavisk efterprägling av Aetelred II, typ crux/intermediate small cross. Frånsidan är ny. Åtsidan är tidigare känd i kombination med åtta olika frånsidor. Denna stampkedja har publicerats av Mark Blackburn i *Viking-Age coinage in the Northern Lands*, BAR 122, 1981, part 2, s. 439–440, nr IAa–8Ah.

Inköpt från Spink's, London, auktion 34, mars 1984, nr 621. Inv.nr 101 087.

3. I Henrik Pripps (1861–1921) samling, som såldes på auktion 29, 1984, hos B Ahlström, Stockholm, ingick ett 20-tal mynt, som troligen härstammar från ett vikingatidsfynd från Lysseback, Fagerred sn, Halland. På auktionen kunde åtta exemplar inropas för myntkabinettets räkning. Beskrivningarna nedan, utarbetade av Kenneth Jonsson, är hämtade ur Ahlströms katalog. Katalognumren står inom parentes sist i beskrivningen:

Tyskland
a) Köln, efterprägling för kejsar Konrad II, 1.22 g. Häv.248 (8)

b) Goslar, Otto-Ädelheid-Pfennig 991–1040, 1.22 g. Hatz III (9)

England

c) Knut 1016–1035, York, myntmästare Ire, typ Pointed

Helmet ca 1023–1029, 1.00 g. Hd 681 (14)

d) Knut, Dover, myntmästare Leofwine, typ Short-Cross ca 1029–1035, 1.17 g. Hd 339–340 (15)

e) Harold I 1035–1040, London, myntmästare Brihtmaer, typ Fleur-de-lys ca 1038–40, 1.20 g. Hd 525 (17)

f) Harold, York, myntmästare Witherine, typ som ovan, 1.10 g. Hd 228 (18)

g) Harthacnut 1040–42, Lincoln, myntmästare Mathan, typ Arm-and-sceptre, 0.95 g. Hd.; Seaby 1168 (19)

fig 1

fig 2

Foto: Gabriel Hildebrand, Raå (liksom följande).

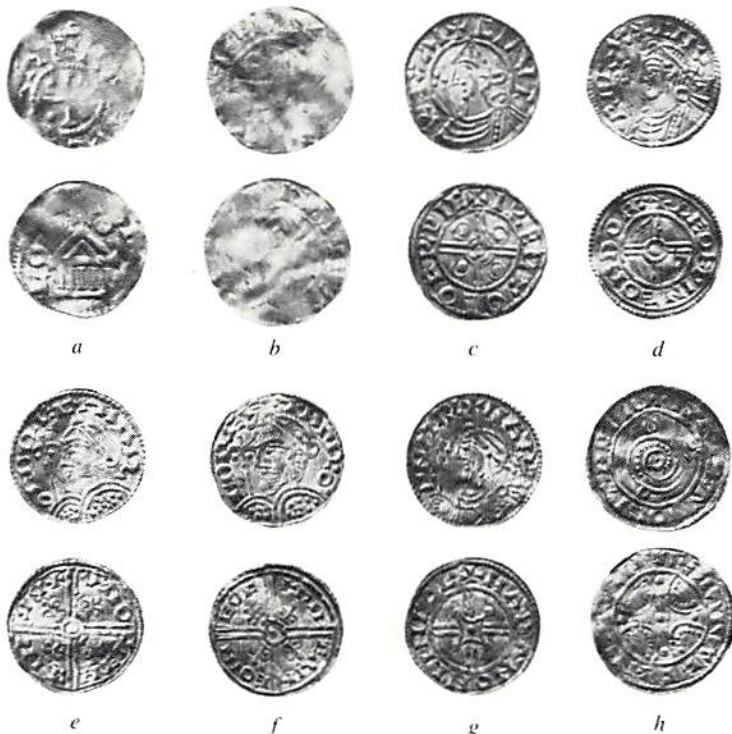

fig 3 a–h

Danmark

h) Hardeknut 1035–42, Lund, förvirrade inskrifter, 1.01 g. Hbg 1 (21).

Vikingatida myntfynd från västsverige är relativt ovanliga, varför dessa mynt utgör ett viktigt komplement till övriga fynd därifrån. Samtliga myntfynd från vikingatiden är som bekant

under utgivning i publikationsserien *Corpus nummorum saeculorum IX–XI qui in Suecia reperti sunt* (CNS), 1975–.

På samma auktion förvärvades även följande föremål 4–11: Sverige

4. Magnus Eriksson 1319–63, penning med lejon/L mellan tre kronor, 0.32 g. Golabiewski,

fig 5

fig 9

fig 4

fig 6

fig 7

NNUM 1980:7, s. 247:12, s. 150 (52). Det av M. Golabiewski beskrivna exemplaret var det då enda i myntkabinettets samling av denna sällsynta variant. Det nyförvärvade exemplaret är av bättre kvalitet, särskilt beträffande åtsidan.

5. Johan III 1568–92, 2 öre 1571, 2.86 g. Lev 332 åts., fräns, ny med inskrift NOSR. (173)
6. Gustav II Adolf 1611–32, Säter, 1 öre 1626, SM 125 (250). Båda pilarna ompunsade.
7. Som ovan, 1 öre 1630, SM 138 (269). Ovanlig omskrift.
8. Karl XII 1697–1718, 5 öre 1707. Samtida förfalskning.
9. Karl XIII 1809–18, 1/12 skilling 1812 präglad på 1/2 skilling riksgälds 1801 (967). 3–9 har inv.nr 101 105:1–14.

II. Gunnar Ekströms Stiftelse

10. Pamfylion, Perge, tetradrachm (silver) av Alexander-typ, daterad år 18=203/2 f Kr (2088)

De fyra pamfyliska städerna Aspendus, Perge, Phaselis och Sillyum hade en betydande myntning av posthuma Alexander-tetradrachmer, daterade efter den pamfyliska eran. I de städer som hade den största myntningen, Perge och Phaselis, löper årsföljden från 1 till 33. Eran börjar troligen 221/20 f Kr såsom nyligen utretts av Otto Mørkholm i The era of the

fig 10-11

Pamphylian Alexanders, ANS Museum Notes 23, 1978, s. 69–75.

11. Spanien, västgoterna, Leovigild (568–586), tremissis (guld), 1.27 g. Miles 2 (1699)

Den västgotiska myntningen i Spanien är mycket viktig och intressant därför att den är den första självständiga myntprägling-

en i västeuropa. Leovigild utgav, liksom hans företrädare, till att börja med imitationer av bysantinska förebilder, men fr o m ca 575 satte han, liksom här, sitt eget namn på mynten. På åtsidan av vårt exemplar kan man läsa LIVVICILD.

12. Langobarder, tremissis (guld),

fig 12

fig 13

fig 14

fig 15

fig 16

sent 600-tal, 1.44 g. Oddy, NC 1972, 350 var. (559)

Langobarderna erövrade Italien norr om Tiber 568. Deras mynt imiterar bysantinska förebilder.

13. Beneventum under karolingiskt välde, Ludvig II och hans gemål Engelberga, denier präglad i Beneventum ca 867–70, 1.01 g. CNI 18, s. 186.47 (589)

Den karolingiske kejsaren Ludvig II 855–75 slog mynt i Beneventum i samband med ett krigståg mot saracenerna.

14. Påvestaten under karolingiskt välde Gregorius IV 827–44, denier i Ludvig den frommes namn, 1.37 g. CNI 15, s. 69.6 (603)
15. Nikolaus I 858–67, denier i Ludvig II:s namn, 1.64 g. CNI 15, s. 74:1 (605)
16. Benedictus IV 900–903, denier i Ludvig III:s namn, 0.95 g. CNI 15, s. 83.3 (611)

Påvestatens myntprägling började under Hadrianus I (772–95) och följde då bysantinska förebilder. Från Leo III (795–816) till slutet av 900-talet följer mynten ett nytt schema. De har då på åtsidan inskriften *Ses Petrus* och påvens monogram och på framsidan den karolingiske kejsarens namn.

Mynten 12–16 har förvärvats från Garrett collection part II, Zürich 16–18 oktober 1984. Inv.nr 101

195:1–5. Katalognumren står sist i beskrivningarna.

Ulla Westermark

Förkortningar

- ANS = American Numismatic Society
- BAR = British Archeological Reports
- CNI = Corpus Nummorum Italico-rum
- Hatz = V. Hatz i *Commentationes de nummis saeculorum IX–XI qui in Suecica reperti sunt*, vol I. 1961
- Hbg = P. Hauberg, *Myntforhold og udmyntninger i Danmark indtil 1146*. 1900
- Hd = B.E. Hildebrand, *Anglosachsiska mynt i Svenska Kongliga Myntkabinetet funna i Sveriges jord*. 1881
- Häv = W. Hävernich, *Die Münzen von Köln*, vol I. 1938
- Lev = A. Levin, *Beskrifning af Johan III:s mynt*, *Numismatiska Meddelanden XI*. 1887
- Miles = G.C. Miles, *The Coinage of the Visigoths of Spain*. 1952
- NC = Numismatic Chronicle
- NNUM = Nordisk numismatiska unions medlemsblad
- Seaby = H.A. Seaby, *Standard catalogue of British Coins*, vol I. 1983
- SM = B. Ahlström, Y. Almer, B. Hemmingsson, *Sveriges mynt 1521–1977*. 1976

Ännu en myntstöld

Som bekant är våra museer allt oftare utsatta för inbrott och på sina håll är det mycket svårt att klara upp just myntstöld, eftersom många av institutionerna inte har katalogiserat just den delen av samlingarna på ett tillfredsställande sätt – som tex fallet var i Jönköping.

Det är Falkenbergers museum som denna gång haft inbrott. På grund av bristande rutiner ute i landet rapporterades stölden, som ägde rum i augusti 1984, inte till Kungl Myntkabinetet förrän i maj i år. Dessförinnan hade inbrott ägt rum under 1983, då två plåtar – tydligen 2 daler s m 1742, men helt säkert är inte uppgiften – tillgripits. Av detta tog man ingen varning. Montern, där det nya inbrottet skedde, har sina etiketter kvar, vilket hjälper att göra en förteckning, som vi emellertid ännu inte erhållit. Bland det stulna märks 10–12 sedlar, varav en från Skånes E B, och ett par tillskrivna förfalskaren Stenberg; medaljer, bla trekungamötet i Malmö 1914; ett flertal mynt från 1500-talet och framåt, några av dem (oregistrerade) fynd från Rådhusstorget.

Numerä har man tjuvlarm som går direkt till polisen.

En sällsynt hånmedalj – dock ej över Carl XII

I auktion 31 av den 27 och 28 april detta år hos B. Ahlström i Stockholm såldes under nr 1742 ett kontramarkerat mynt, enligt katalogförfattaren Carl XII. Det avbildas här med text

men det är också allt. Konungen bar aldrig vare sig skägg eller mustasch och ej heller klädde han sig i civil 1600-talsskjorta. Icke heller kan man kalla honom hycklare, oaktagt de många olika uppfattningarna om

språket eller stilen på gubben är svensk utan verkar mer ett nordtyskt arbete. Kanske är det ett arbete av en hederlig "stämpelnidare" som använt främmande mynt (sådant fanns det gott om i de stora handelstäderna) för att ge uttryck över sin harm och förargelse över någon hycklare eller skattebas.

Jag vill icke på något sätt bindam ig vid en förklaring varifrån och när präglingen skedde, utan ville jag bara reservera mig mot Dr Buchenau's och Ahlströms katalogbeskrivning. I alla fall en intressant och skojig historia som säkerligen glädjer den nye ägaren.

Anders Ringberg

1742 Hånmedalj, avslag. Bröstitbild i harnesk med krage, hållande för näsan; överskrift O! DU HEUCHLER! (O! du hycklare!). Avslag av ca 24–25 mm åtsidesstamp på Spanska Nederländerna, Filip II, Riksdalder 1561 (Geldern), Hild-Ossbahr – Silver. 34 g. 42 mm. RR [Foto: Inga Krantz]

Nu har jag i min Hildebrand en anteckning om ett annat mynt med samma kontramarkering hämtat ur *Blätter für Münzfreunde*, München, januari 1910, pag. 4378, där Dr. Buchenau skriver (min översättning):

En svårbestämd hånmedalj från ca 1700. En gulden från Groningen 1692 med kontramarkering från Westfriesland på framsidan. På åtsidan en 24 mm bred kontrastämpel föreställande en man i bröstbild hållande sig för näsan. Över huvudet står "O! DU HEUCHLER!" Saknas hos Gaedeche's, Hamburger Münzen och hos Fieweger Slg Satyrische Münzen und Medaillen. Bilden påminner om kung Carl XII av Sverige. Om upplysningar bedes.

Varför Dr Buchenau kommit att likna gubben på myntet vid Carl XII beror säkerligen på det korta håret. Något svar på sin fråga fick författaren aldrig.

Den 24 mm breda stämpeln föreställer bröstbilden av en man med kort, tillbaka kammat hår, mustasch (syns svagt på fotot) och pipskägg. Gubben är klädd i en skjorta av 1600-tals snitt med enkel krage. Han håller sig för näsan samtidigt som han räcker lång näsa. Teckan på avsmak och avsky. Hos Ahlström står att han bär ett harnesk, men det beror säkert på optisk villa; plagget är tydligt av tyg och ej av järn. Över huvudet ovannämnda text. Hårväxten påminner något om Carl XII,

hans person och gärning.

Gesten med att hålla handen för näsan tyder på att det är något han tycker luktar illa, och uttrycket "Du hycklare" förstärker han genom att räkka lång näsa åt vederbörande. Visserligen heter det "non olet", men vissa pengar luktar trots det illa, nämligen sådana som statens tjänare oärligt komma över, t ex i form av tagande av muta eller "glömmande" vissa skatteintäkter.

I Hamburg har det präglats sådana hånmedaljer över kejsarens tjänstemäns dubbelmoral och tagande av mutor. En visar ett kortklippt manligt huvud hållande högra handen framför ansiktet, dock ej täckande utan spretande, så att man trots allt kan se om man så vill, men låtsande sig vara blind. Vare sig

GYNNA MYNTKONKAKTS ANNONSÖRER

Kungl Myntkabinettet

Utställningar:
Ingång Narvavägen (hornet
Linnégatan), 2 tr.
Stockholm

Tillfällig utställning t o m sept:
Svensk medaljkonst 1955–1985.

Aktuell programinformation:
08-783 94 00

Museet:
Tisdag–söndag 11–16
Måndag stängt
Besöksid: tisdag 13–16
ingång Narvavägen
Besöksadress (efters
överenskommelse
om tid per telefon):
Storgatan 41

Postadress: Box 5405,
114 84 Stockholm
Tel.: 08-783 94 00

Köper Säljer Värderar

ANTIKHALLARNA Tel 031-1355 81
Västra Hamngatan 6
411 17 Göteborg

Runmynt i sin rätta miljö

Av Harald Wideen

Någon gång på 1000-talet, när Kållands Råda församling (Råda sn) hade byggt sin första kyrka, begravde man socknens stormän i stora, sängliknande stensarkofager på den nya kyrkogården. Dessa sarkofager som hade korsprydda gavelstenar och lejonprydda sidohällar, blev på 1100-talet sönderslagna och använda som mursten i den romanska kyrka som nu restes på den gamla stavkyrkans plats. Sådana grova sandstensfragment kunde plockas ut ur murarna när kyrkan 1925 var föremål för ombyggnad, och de kunde fogas ihop igen så att man fick möjlighet att rekonstruera en hel sarkofag och f.ö. ställa upp en rad hällar till beskådande i kyrkboden.

På ett par gavelhällar ser man inristade stora, kristna kors av en typ som återfinns på danska och angelsaxiska mynt från 1000-talet. Dessa

speciella kors kan liknas vid fyrbladiga, skovelliknande propellrar eller stora blommor som har ringformigt blomfäste med fyra korsformigt ställda kronblad. Dessa sandstenshällar med kors och lejon i dansk-engelsk stil tycks inte ha haft inskrifter med runor, men den konststil de representerar går igen också på våra vanliga runstenar.

"När konungarna kämpade...."

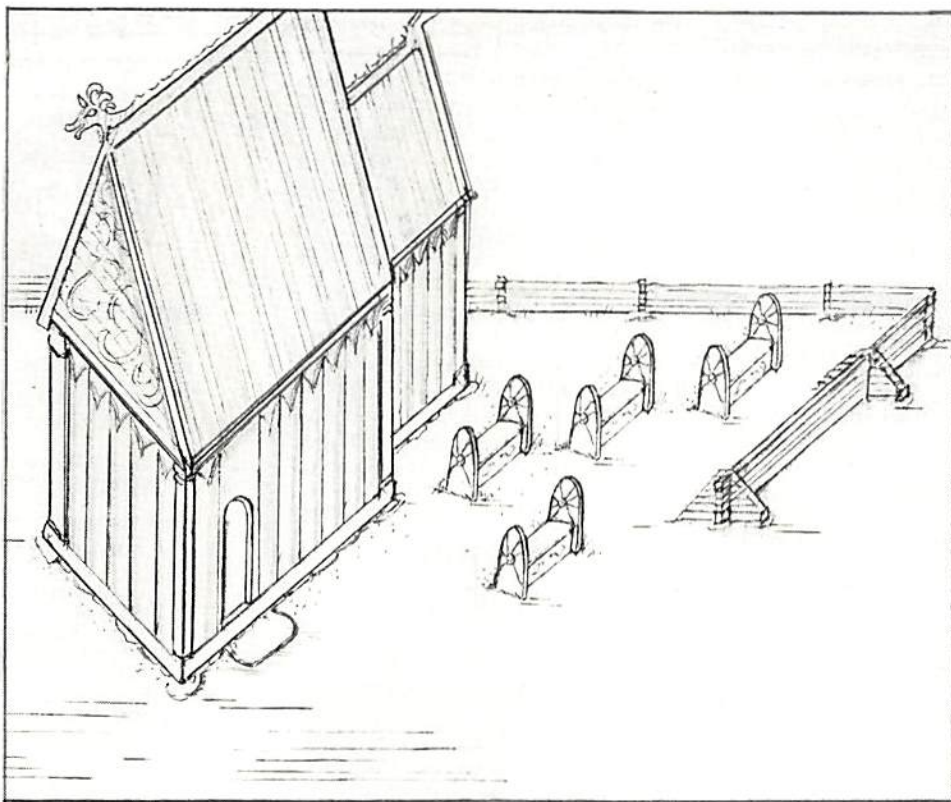
En sådan "vanlig" runsten i gnejs är sedan gammalt känd, inmurad i Råda kyrkas vapenhus. Den är dekorerad med ett liljeornament men saknar korstecken. Inskriften lyder: "Torkel satte denna sten efter sin son Gunne. Han stupade i striden, då konungar kämpade."

Denna ståtliga slutfras är unik på svenskt runstensmaterial men återfinns nästan ordagrant på en dansk inskrift vid Århus. Den kungliga

strid Gunne från Råda deltagit i kan ha varit trekungslaget vid Svolder eller slaget vid Helgeå 1025 mellan Knut den Store och Anund Jakob. Så tidigt på 1000-talet fanns det säkert varken kyrka eller kristen begravningsplats i Råda, och vikingen Gunne blev nog aldrig jordad i hembygden. Vid seklets mitt, däremot, har kristen begravning ägt rum på Råda kyrkogård. Ett myntfynd visar detta.

I februari 1822 anmäldes till myndigheterna i Stockholm ett fynd av gamla silvermynt (Inv.nr. 438), hittade vid upptagande av en ny grav på Råda kyrkogård nära Lidköping. Fyndet var inte särskilt stort men intressant bl a därigenom att det kan antas ha tillhört en äldre grav. Det var inneslutet i en nästan förmultnad skinnpung.

Myntens antal var 18, men flera av dem var fragment och så illa medfarna att man inte kunde bestämma dem närmare. Ett var dock tydligt präglat i Köln och ett annat av kung Ethelred i England. Sådana mynt är ju vanliga i de myntskatter som

1. Innan 1100-talets romanska stenkyrkor blivit byggda, var de kristna gudshusen i Sverige uppförda av breda eklankor som sammanhölls av horisontala syllar och hammarband. Så här kan stavkyrkan i Kållands Råda ha sett ut. Observera de ornerade stensarkofagerna på kyrkogården, på korets sydsida! Myntskatten med runmynt deponerades i denna kyrkogård.

under vikingatidens slutfas gömdes i den svenska jorden, inneslutna i träskrin eller metallbehållare. I Västergötland är hithörande skattfynd förhållandevis fåtaliga, t ex Varnhem, Bäreberg och Mölndal.

Mynt som cirkulerat

De västgötska myntskatterna från vikingatiden är inte särskilt stora, jämfört med t ex de gotländska, varav flera framkommit som orörda depositioner i ett naturhushållande samhälle. Jag tror aldrig det hänt att man funnit en portmonnä eller handväska i en sådan myntskatt, vittnande om myntanvändning i minut. Skinnpungen från Råda kyrkogård med sitt lilla bestånd av hela och delade penningar är ett av de få fynd som visar att de främmande mynten inte bara legat som kapital eller råvarulager i våra bygder utan att mynten också cirkulerat, enstaka och i småposter, man och man emellan.

Dåtidens tyska och engelska mynt hade – som alla västerländska mynt i äldre tid (hos oss ända till Gustav III) – inskrifter på latin. Dessa kunde inte läsas av vanligt folk, men man kände väl till myntens utseende och man prövade deras goda beskaffenhet genom att böja dem och hacka i ytan.

Nu inträffar emellertid det egenomliga att rådafyndet innehöll ett mynt med nordisk inskrift på ena sidan, tecknad med runor. Bl a läste man ordet Lund, och därigenom blev det klart att runmyntet tillhörde en mycket sällsynt typ av danska penningar från 1060–1070-talet. Dessa mynt är alltså inte kända i mer än några hundra exemplar. På ena sidan har dessa mynt Frälsaren och den latinska inskriften MAGNVS REX. Detta åsyftar dock inte danakonungen Magnus, som man trodde 1822, utan Sven Estridsen (det var hans tilläggsnamn).

3. Runmynt från Sven Estridsen av samma typ som den påträffade. Efter P. Hauberg (1900).

2. Två sarkofaghällar i Råda kyrka. Den ena är en gavelhäll med dekorativt kors i runstensstil, den andra en sidohäll med två motställda lejon, avbildad på omslaget. Ristaren har t o m försökt åstadkomma reliefverkan. Foto H. Wideen.

Rådafyndet visar att kyrka och kyrkogård existerat här på 1000-talet, och kyrkan har då varit en sk stavkyrka. Kring denna har de ornerade stensarkofagerna stått. Dessa är tillverkade av personer som inte känt till stenhammare och mejsel, inte konsten att blanda murbruk. Hällarnas "ristningar" är gjorda med pik. Gravläggningen i en sådan sarkofag gjordes under monumetet, i jorden. Naturligtvis kan graven

med mynten ha varit en sådan sarkofaggrav.

Ytterligare ett västsvenskt fynd av runmynt är känt, också detta i samband med en grav. I kanten på ett stort stenröse på Ellebäckstorp i Östra Frölunda fann man på 1800-talet två "danska silfvermynt med runinskrifter". De inlöstes av staten men torde nu vara svåra att identifiera i Kungl. Myntkabinettet, så

forts nästa sida

Brita Malmer 60 år

Den 1 juni fyllde Brita Malmer 60 år. Det torde vara välbekant för våra läsare att hon är innehavare av Gunnar Ekströms professur i mynt- och penninghistoria vid Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet sedan 1979 och att hon tidigare var museidirektör och chef för Kungl Myntkabinettet.

Vid en mottagning i Kungl Myntkabinettets medaljsal dagen innan framfördes gratulationer av den nuvarande museidirektören, som särskilt uppehöll sig vid Brita Malmers utomordentligt viktiga, ja enastående insatser för detta museum, vars självständighet vid omorganisationen 1975 måste betraktas som hennes verk; han framhöll också hur hon drivit de viktiga skriftserier som Kungl Myntkabinettet utger och som gjort institutionen känd världen över. Gratulationer och hyllningstal frambars också av Gunnar Ekströms stiftelse, av Sven Svenssons stiftelse, av Samfundet Kungl Myntkabinettets Vänner och av Svenska Numismatiska Föreningen.

Redaktionen för det särnummer av Hikuin nr 11, som redigerats i Danmark som en festskrift tillägnad Brita Malmer, företräddes av överinspektör Jørgen Steen Jensen från Den kgl. Mønt- og Medaillesamling. Det först färdiga exemplaret – då det enda existerande i bundet skick – överlämnades därefter till henne. Skriften kommer att anmälas i ett senare nummer av vår tidskrift. Den som redan nu önskar beställa den kan göra det från Museumstjenesten, Sjørupvej 1, Lysgaard, DK-8800 VIBORG, Danmark. Priset är 140 d kr vartill kommer porto etc.

forts från föregående sida

sällsynta de än är. All erfarenhet säger oss att dessa båda mynt har tillhört en nedgrävd skatt. Vetenskapligt tillvaratagna myntskatter visar sig ofta väga flera kilo. Småskatter och lösfynd av arabiska och danska, angelsaxiska och tyska silvermynt utgör nog oftast rester av otillräckligt tillvaratagna eller illa redovisade fynd.

Foto: Mats Spett, Raå.

SNF:s årsmöte 1985

I strålande försommarväder höll SNF sitt 112:e årsmöte i Västerås. Lördagen den 11 maj kl 11.00 samlades ett 30-tal förväntansfulla medlemmar på Västerås slott. Först på programmet stod besök i det intressanta och innehållsrika slottsmuseet, som bla har en avdelning med numismatiska objekt, som huvudsakligen kommer från läroverkets samling. Efter lunch följde årsmötesförhandlingar i rikssalen på Västerås slott. De inleddes på sedvanligt sätt med att vi hyllade våra bortgångna kamraters minne med en tyst minut. Årsmötet leddes av Föreningens ordförande, som i samband med verksamhetsberättelsen passade på att orientera om arbetsfunktionerna inom styrelsen och om "Numismatisk Samverkan", som finns utförligare presenterad på annan plats i detta nummer.

Följande medlemmar hade tilldelats utmärkelser:

Elias Brenner-medaljen till Ingemar Carlsson, Laxå för hans djupa kunskaper i svensk numismatik.

Medlemsnålen i förgyllt silver för 40-årigt medlemskap till Prof. Dr. Herbert A Cahn, Basel, och Mynthandlare Johan Chr. Holm, Köpenhamn.

Medlemsnålen i förgyllt silver för förtjänster till Karl Klasén och Erik Kroon (posthumt).

Korresponderande ledamot blev SNF:s vice ordförande, auktionskommissarie och St Barthélemy-expert Frank Olog.

Efter fortsatt rundvandring på museet, alternativt promenad i staden med

besök i domkyrkan och i den bredvid liggande delen med gammal, pietetsfullt renoverad bebyggelse, var det dags för att samlas till gemensam middag på Stadshotellet.

Föreningens ordförande hälsade välkommen och tackade Västerås-föreningen för att SNF fått möjlighet att förlägga årsmötet till Västerås. Efter maten orienterade Torbjörn Sundquist och Lennart Wallén om den nya 500-kronors sedeln och om den presskonferens, som med anledning därav hållits av riksbanksfullmäktiges ordförande, Gunnar Sträng, varefter undertecknad orienterade om vem Sven Svensson var och vad han och hans donation betytt och betydelse för svensk numismatik och för SNF.

När vi vaknade på söndagsmorgonen kunde vi glädja oss åt att vådrets makter stått oss bi – solen strålade från en klarblå himmel. Det var en underbar försommar dag, när den är som allra bäst. Redan klockan 9 startade deltagarna i ett 10-tal bilar från slottet för att ägna sig åt ett intressant och omfattande dagsprogram.

Första målet var Tidö slott. Av guiden fick vi veta att den äldsta byggnaden var en fast borg, den sk Oldenburg. Den uppfördes sannolikt redan i slutet av 1400-talet och står fortfarande kvar som ruin. Det nuvarande Tidö slott uppfördes under förra hälften av 1600-talet av Axel Oxenstierna. Slottet omfattar en huvudbyggnad och 3 lägre sammanhängande flyglar, som bildar en borggård.

Den förste ägare som man med säker-

het känner till var riksrådet Ivar Magnusson Green, som dog omkring år 1500. 1537 köptes gården av drottning Margareta Leijonhufvud och 1540 bytte Gustav Vasa bort Tidö mot Ekolsund. Riksrådet Johan Bååts sondotter Anna, som 1608 gifte sig med Axel Oxenstierna, ärörde vid faderns död 1610 Tidö slott. Detta förklarar varför man ofta i slottet stöter på Oxenstierna-Bååts dubbelvapen. Numera ägs och bebos slottet av Carl David von Schinkel.

Vi kunde vid rundvandringen i slottet bla beundra de berömda skulpterade Tidödörrarna och många vackra porträtt, främst av ägare av Tidö slott och deras familjer. Axel Oxenstiernas stora bibliotek införlivades 1849 med Riksarkivet.

I en av slottets flyglar finns ett omfattande och trevligt museum med leksaker från gamla tider fram till våra dagar.

Raskt in i bilarna och vidare mot Skultuna där vi orienterades om Skultuna Bruks historia och dess tillverkning och fick möjlighet att se museet och handla i butiken. Vi hade vid det laget börjat bli lagom hungriga och därför smakade det gott med lunch innan vi efter någon timme fortsatte mot Anundshög. Inte minst de två stora skeppssättningarna imponerade mycket på deltagarna när vi beundrade och fotograferade dem från toppen av Anundshögen. Att området är populärt vittnade en massa människor om som sökt sig dit för att njuta av en underbar försommardag, magnifikt inramad av vitsippor och blåsippor. Vi vandrade en liten bit på Eriksgatan men för att det inte skulle bli för sent fortsattes färden mot vårt sista resmål på denna sightseeingtur:

Ångsö slott, som även det hade mycket att visa. Guiden kunde bla berätta om att Ångsö är ett av de äldsta herresätena i mellersta Sverige. Det omtalas första gången 1272 då det tillhörde Riseberga kloster i Närke. Ett stenhus uppfördes på 1480-talet på samma ställe som det nuvarande slottet ligger. Slottet, som intogs och delvis förstördes av Gustav Vasa 1522, har genomgått grundliga restaureringar på 1740-talet och i början av 1900-talet.

Slottet har genom åren ägts av många kända släkter som t ex Oxenstierna, Posse, Sparre och Piper.

Fängelset i källaren kan knappast rekommenderas som sommar- än mindre som vinterbostad. Alla bekvämligheter saknades. Vilken kontrast att direkt från fängelsehålan komma ut i den flödande vårsolen! Kyrkan bredvid slottet fick bli det sista vi besökte innan det var hög tid att uppsöka bilarna för att inte komma hem alltför sent, speciellt som många hade en lång bilresa framför sig.

Föreningens klubbmästare – Anders Frösöell – fick tillträda sin befattning bara någon vecka före årsmötet på grund av Erik Kroons bortgång. Anders bidrog med sina fina arrangemang till att göra årsmötet innehållsrikt och trevligt.

Många nöjda deltagare, som hade knu-

tit nya trevliga bekantskaper, tog farväl av varandra. Vi var överens om att vi på alla sätt haft en intressant och trevlig lördag-söndag tillsammans.

Göran Bergenstråhle

Raymond Faltz

en svenskfödd medaljgravör med utländsk ryktbarhet, har fått sin verksamhet beskriven *dels* av A. Julius i *Konstvetenskapliga studier och essayer tillägnade August Hahr på 60-årsdagen* ("Raymond Faltz, en karolinsk medaljör") och *dels* av Nils Ludvig Rasmusson i *Svenskt Biografiskt Lexikon*.

Faltz, som levde under åren 1658–1703, verkade mot slutet av sitt liv främst i Berlin, där han också avled. Han var även intresserad av numismatisk forskning. Rasmusson skriver härom följande: "F. skall även ha sysslat med arbeten för en medaljkonstens historia och lär ha varit säker kännare av de olika medaljmästarnas stil." Jag kan komplettera detta med ett utdrag ur Johann Christoph Rasche's år 1770 i Nürnberg utgivna bok *Die Schätzbarekeit antiker Münzen in Gold, Silber und Bronze zum Vortheil derjenigen welche eigene Sammlungen anlegen oder den Werth antiker Münzen richtig beurtheilen wollen*. Citatet lyder:

"Auch darinn erlitt die gelehrte Welt einen wahren Verlust, dass das Werk von berühmten Stempel-

schneidern, an welchem der geschickte Medaillerey Raymond Falz in Berlin gearbeitet, nicht zum Vorschein gekommen ist. Er wollte darinn nach der Art, wie Sandrart das Leben und die Werke der alten und neuen Mahler beschrieben, eine ähnliche Nachricht von den berühmten Stempelschneidern unter den Griechen und Römern geben, und diese Geschichte bis auf seine Zeit fortsetzen. Es scheint, dass Falz keinen andern Weg nehmen können, als aus den vorhandenen Münzen selbst die Verschiedenheit ihrer Kunst und Geschicklichkeit zu entwickeln. Bis jetzt hat sich die Falzische Handschrift noch nicht ausfindig machen lassen."

(Även därigenom led den lärda världen en verklig förlust, att det arbete om berömda stempelgravörer, på vilket den kompetente medaljören Raymond Faltz i Berlin arbetat, aldrig har offentliggjorts. I detta arbete ville han på samma sätt som Sandrart beskriva äldre och nyare målars liv och verk, ge en likartad skildring av de berömda stämpelsnidarna under greker och romare, och fortsätta denna ända in i sin egen tid. Det tycks, som om Faltz inte kunde ta någon annan väg än den där han förklarade skillnaden i gravörernas konst och talang genom att utgå från själva mynten och medaljerna. Hitintills har Faltz' handskrift icke låtit sig återfinnas".)

NUF

Raymond Faltz. Självporträtt (ensidig gjutning) 1701. Kungl. Myntkabinettet. Foto N. Lagergren, ATA. Skala 2:3.

”För berömliga gärningar” under Oskar I

Av Trogny Lindgren

I anledning av en förfrågan från danskt håll gjorde jag för någon tid sedan en sammanställning av mina anteckningar om utdelningar av ”För berömliga gärningar” under åren 1860–1872 (se MYNTKONTAKT 1981 nr 7, s. 144). Av de 64 exemplar, som jag kunde redovisa, utdelades inte mindre än 62 som belöning för räddning av medmänniskors liv, i flertalet fall fram drunkningsdöd; endast vid två tillfällen utdelades ”För berömlig gärningar” som belöning för andra förtjänster.

Av de medaljerade var 62 män: de fick sina medaljer att i högblått band med gula kanter bäras på bröstet; av de två medaljerade kvinnorna fick den ena sin ”gulddåta” att vid rosetten i blått band bäras på bröstet och den andra sin ”silveråtta” att i silverkedja bäras om halsen.

För att få en jämförelse har jag gjort en liknande sammanställning av mina anteckningar om utdelningar av ”För berömliga gärningar” under åren 1844–1857. Jag lägger nu fram denna sammanställning utan anspråk på att den skall betraktas som fullständig; för vissa år saknar jag tyvärr notiser.

Mina anteckningar omfattar 105 utdelningar av ”För berömliga gärningar” under nyssnämnda år. Därvid utdelades 22 medaljer i guld av 5:e storleken, 27 i silver av 8:e storleken och 56 i silver av 5:e storleken. Exemplar i guld förekommer under hela perioden. Däremot tillhör ”silverfemmorna” periodens förra del och ”silveråttonna” dess senare del, de sista ”silverfemmor” som jag känner till, utdelades 1853 och den första ”silveråttonna” 1852.

Av dessa 105 medaljer utdelades alla utom 11 som belöning för räddning av medmänniskors liv, i flertalet fall från drunkningsdöd. Men fyra undantag var de medaljerade män: de fick sina medaljer att i högblått band med gula kanter bäras på bröstet.

Det är värt att närmare redovisa de av mig kända 11 fall, då ”För

berömliga gärningar” under åren 1844–1857 utdelades som belöning för andra förtjänster än räddning av medmänniskors liv.

1845 i guld av 5:e storleken till polisadjutanten Leerbeck i Köpenhamn för avvärjande av efterrapning av svenska sedlar (se min artikel i NNUM 1951 nr 7, s. 139 ff. och i MYNTKONTAKT 1979 nr 9–10, s. 196 ff.).

1846 i silver av 5:e storleken till barnmorskan Greta Jonsdotter ”som i 40 år tjänstgjort och ännu vid 70 års ålder fortfarande tjänstgör”, sjuksköterskan A C Boberg vid Göteborgs fattigförsörjning och förestånderskan S Norberg via Stockholms försörjningsanstalt: den sistnämnda fick sin medalj ”att i silverkedja bäras om halsen”; sannolikt fick de båda andra kvinnorna sina medaljer att bäras på samma sätt.

1847 i silver av 5:e storleken till styrmannen Nils Boberg för välförhållande och oförtrutet under mångårig tjänstgöring vid sjöpostföringen mellan Gotland och Öland.

1849 i guld av 5:e storleken till en icke namngiven klockare i Dalarna, ”hvilken i 42 år bestridt sin tjänst i derunder äfven gjort sig känd såsom skicklig vaccinatör och kirurg” och häradsdomaren Lars Persson för nit och välförhållande under mångårigt utövande av nämndemansbefattning samt i silver av 5:e storleken postiljonen J F Blomqvist för avvärjande av poströveri.

1853 i silver av 8:e storleken kronofjärdingsmannen Olaus Dahllöf, som hade gripit tre förrymda kronoarbetskarlar, och hemmansägarhustrun Kerstin Olofsdotter, ”hvilken under en längre tid vårdat ögonsjuka personer”; hon fick sin medalj att bäras om halsen i kedja – väl av silver. Samma år i guld av 5:e storleken till uppbördsläkaren Magnus Furst för utmärkt skicklighet som läkare ombord på korvetten Lagerbjelke under resa till Sydamerika och Västindien.

Sammanställningen här ovan vi-

sar, att ”För berömliga gärningar” även under Oskar I främst var en belöning för räddning av människoliv. Bland de medaljerade märks sex danskar, två norrmän och tre finnar: uppenbarligen ville svenska regeringen belöna nordbor med en medalj med inskrift på svenska: utläningar, som hade räddat svenskar i sjönöd, fick vanligen ”Illis quorum meruere labores”.

Bland innehavarna av ”För berömliga gärningar” i guld av 5:e storleken märks kofferdikaptenen J F Söderström, som 1855 erhöll sin medalj för att han ”vid trenne särskilda tillfällen med egen lifsfara räddat tre personer från att drunkna”. Till honom ägnades en dikt som trycktes i Post- och Inrikes Tidningar för den 29 december 1855 och av vilken vi här återger sista versen:

”Skönt är äretecknet, som dig pryder:

Ingen mera välförtjent det bar.

Denna prydnad på ditt bröst betyder.

Att en menskovän du är och var,
O! far fort i detta ädla kall!

Hjertan mer och mer du vinna skall.”

Offerkista för plåtar

Åtskilliga gamla offerkistor från våra kyrkor är bevarade, dels på plats, dels i museer. En del har tillkommit senare än under medeltiden. En av dessa har stått i gamla Tösse kyrka i Dalsland och befinner sig numera i den nya, invigd 1848. (Den gamla kyrkan revs aldrig, ovanligt nog, men användes länge till profana ändamål innan den restaurerats genom en stiftelses försorg.) Den rektangulära kistan av trä med järnbeslag har tre mynthåll, varav ett för plåtar.

Uppgift tagen ur E. Runelid: Dalslands gamla kyrkor, Ed 1984.

LLI

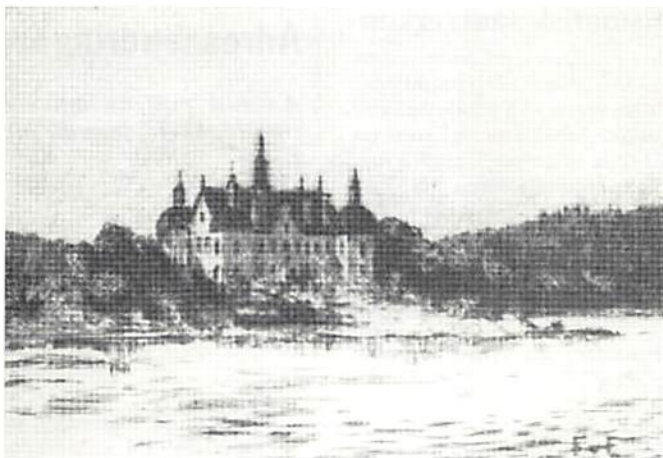
Myntfynd i Grönsöö slottsträdgård

Slottet Grönsöö ligger på en mindre ö i Mälaren. I anslutning till huvudbyggnaden finns en ståtlig trädgård som liksom slottet är en skapelse av riksrådet Johan Skytte. Sedan slottet 1611 var uppfört av byggmästaren Pahr, började Skytte tänka på omgivningarna. Trädgården anlades år 1622 av ingen mindre än den store trädgårdsmästaren Johan Ludwichzon. Om denna trädgård vet man endast hur stor den var till arealen samt att den var en avlång fyrkant, begränsad av tvenne långa alléer, mellan vilka fanns rader med fruktträd. Av gamla kartor framgår, att Johan Skyttes trädgård ligger alldeles på samma plats som nuvarande "stora" trädgården intill stallet. Det går ej att ange fruktträdens antal under 1600-talet men år 1703 fanns det 63 fruktträd, 1727 – 1000 träd, 1796 – över 500 träd osv. Flera träd i trädgården är berömda, t ex den jättelika "drottning Kristinas lind" (namnet syftar på Karl IX:s drottning, inte på Gustav Adolfs dotter). En annan vördnadsvärd trädjätte är det s k Jacobs päronträd, som reser sig längre in i trädgården; det hade 1925 en omkrets av tre meter. Flera lika stora päronträd fanns ännu på 1890-talet, och vid deras fällande anträffades vid rötterna mynt från 1600-talet. Flera av dessa mynt är från 1600-talets förra hälft, t ex ett 1/4 öres kopparmynt från 1634 (det äldsta myntet). Under ett av träden fanns ett mynt i en högre valör, Karl XI, 2 mark 1688. Dessa fynd har hjälpt dendrologer och hortonomer att datera träden i fruktträdgården; Jacobs päronträd är troligen en kvarleva från tiden kring 1634. Det tycks som om man lagt ned årets mynt vid planteringen av träd, liksom bruket har varit vid byggande av hus (se Torgny Lindgrens artiklar i Myntkontakt 1977:7 s 4–5, 31; 1977:10 s 20–21, 30–31; 1978:2 s 55; 1980:9–10 s 197–198; 1982:9–10 s 245–246).

Litteratur rörande myntfynden i slottsträdgården:

Karling, Sten: *Trädgårdskonstens historia i Sverige intill Le Nôrestilens genombrott*, Stockholm 1931, s 172.

Sonesson, Nils: *En slottsträdgård*

Grönsöö slott efter Gripenhjelm's karta 1689. Reprofoto: Bo Widegren, KMK.

med anor. Grönsöö i Mälardalen, *Sveriges Pomologiska Förenings Årsskrift* 1923.

Söderberg, Bengt G.: *Slott och herresäten i Sverige*, Uppland vol. 1.

Wallin, Sigurd: *Grönsö*, Stockholm 1952.

IW

Ny skrift

I serien Göteborgs Numismatiska Föreningens Småskrifter har nu utkommit nr 18, *DIRHEMEN ETT MEDEL TIDA VÄRLDSMYNT* av Gunnar Holst.

Medlemmar i föreningar anslutna till Svenska Numismatiska Föreningen kan enklast erhålla detsamma genom att sätta in 20 kr (15 kr + 5 kr exp avgift) på GNF:s postgiro-konto 72 06 75-8. Ange Småskrift nr 18 på talongen.

Nya minnesmynt

Året 1985 blir något av ett rekordår för svenska minnesmynt – inte mindre än tre olika! Vi har redan anmält det nu utväxlade till Världsunngdomsåret (MYNTKONTAKT/SNT 1985, s 2 och 43), vars förordning utkom i SFS 1985 som nr 161 (daterad 14 mars). Valören är som bekant 100 kr och halten silver 925/1000, vikten 16 g och diametern 32 mm. Upplagan är fastställd till 120 000 ex. Vi avbildar den ovan efter Myntverkets foto.

Någon gång i oktober utkommer nästa 100-kronorsmynt, till minne av Europeiska Musikåret, och i december det sista för 1985, Skogens år. Halt, vikt, upplaga som det förstnämnda. Vi skall återkomma med närmare uppgifter senare.

Foto: Myntverket. Förstorad.

Numismatisk samverkan

I januari i år lades grunden till en samverkan mellan olika numismatiska intressenter. Vi enades då om provisoriska bestämmelser som på försök skulle tillämpas fram till första ordinarie mötet, våren 1985.

Den 26 april träffades så representanter för dem som tidigare anmält intresse att vara med. Mötet fastställde de föreslagna

Bestämmelser för Numismatisk Samverkan

I Syftet

Numismatisk Samverkan skall arbeta för en samordning av den numismatiska verksamheten.

II. Deltagare

Kungl. Myntkabinetten (KMK/observatör/
Gunnar Ekströms professor i numismatik och penninghistoria (arbetsnamn: Numismatiska Institutionen)/observatör/
Myntkontakt, Svensk Numismatisk Tidskrift
Skandinavisk Numismatisk, Mynt och Medaljer
Numismatiska Bokförlaget AB
Numismatiska Litteratursällskapet i Göteborg
Sveriges Mynthandlars Förening (SMF)
Svenska Numismatiska Föreningen (SNF)
Nya medlemmar kan antagas av möte eller av ett enigt AU (se pp IV, VI)

III Verksamheten

syftar till
att i tiden samordna den numismatiska verksamheten
att sprida information om de numismatiska organisationernas verksamhet
att verka för ökade personliga kontakter
att i övrigt verka för ökat samarbete mellan i första hand de numismatiska organen men även med grupper inom angränsande områden, som kan vara av intresse
att genom samverkan kunna genomföra omfattande arbetsuppgifter.

IV Organisation

Verksamheten administreras och leds av SNF.
Vid möte representeras deltagare – nuvarande enl p II eller senare invalda – av högst 2 delegater.
Vid behov kan förstärkt representation medgivas.
Mellan möten (p VI) sköts verksamheten av ett arbetsutskott (AU), som består av representanter för KMK, SMF och SNF.
Vid behov kan AU förstärkas.
Ändringar i organisationen beslutas av möte (p VI).

Adressändring!

Använd postens adressändringsblankett, som du sänder till:

MYNTKONTAKT
Svenska
Numismatiska
Föreningen
Östermalmsgatan 81
114 50 STOCKHOLM

V Namn

Numismatisk Samverkan. Förkortning NUMSAM

VI Möte

Numismatisk Samverkan samlas till ordinarie möte höst och vår. Vår-mötet är årsmöte.
Extra möte kan hållas om AU anser lämpligt eller om en majoritet av deltagarna så önskar.
Verksamhetsåret omfattar I/1–31/12.
Kallelse till möte skall utsändas senast 6 veckor före möte.
Ärende, som skall tagas upp till behandling och beslut på mötet, skall vara SNF:s kansli tillhanda senast 3 veckor före mötet.

Mötet orienterades vidare om den tänkta verksamheten, som bl a skall inriktas på:

- samordning av och information om den numismatiska verksamheten
- numismatik i press och litteratur mm
- numismatik i skolor, sammanslutningar m fl
- utställningar, visningar, mässor mm
- föreläsningar
- "utbildningsbank" (ljudband med diabilder, videokassetter mm)
- intresse för numismatiska samlingar tillgängliga för allmänheten.

Vid mötet uppstod en livlig diskussion och många goda förslag kom fram. Det var verkligen roligt att se vilket stort intresse alla visade inför den gemensamma uppgiften. En mycket stor del av arbetsuppgifterna är långsiktiga och i många fall i hög grad så, men andra, mindre projekt ger resultat redan under detta år.

En del av uppgifterna är så omfattande att det knappast skulle finnas förutsättningar att nå ett gott resultat utan den nu inledda samverkan.

Bele

Från SNF:s bibliotek

Lite gott ur till biblioteket inkommen litteratur:

Die Münzen- und Medaillensammler Berichte:

- December-numret 1983 innehåller en artikel av Otto Lange om *Kentaure auf antiken Münzen*.
- April-numret 1984 beskriver myntningen i staden Etenna i sydvästra delen av Mindre Asien under rubriken *Der Heros von Etenna*.

Numismatisches Nachrichten Blatt (NNB):

Medaljsamlare bör observera, att myntkabinetten i München under 1985 anordnar en utställning om den tyske medaljgravören Maximilian Dasio (1865–1954). Katalogen kommer att bli en monografi över Dasios arbeten. Nr 10/1984 av NNB innehåller en förteckning över dessa.

The Numismatist:

- November-numret 1983 innehåller den rikt medaljillustrerade artikeln *Commemoration of the first manned balloon flights*.
- Juli-numret 1984 har en rikt illustrerad artikel om *The Liberty Cap – Numismatic symbol sans pareil*.

Kom till kansliet, bläddra, läs och fångas!

NUF

SNF i Sydsvenska Dagbladet

Den 27 april i år inledde SNF ett samarbete med Sydsvenska Dagbladet i Malmö. Avtalet gäller till att börja med året ut och det går ut på att SNF skriver en 1/4-sida om numismatik varannan lördag (udda veckor).

De som önskar kan prenumerera på Sydsvenskans lördagsnummer men prenumeration måste omfatta både udda veckors nummer med numismatik och jämna veckors med filateli.

Prenumeration kan ske till årets slut genom att ringa 040/28 15 80 (abonnemang) eller genom att skriva till Sydsvenska Dagbladet Snällposten, Box 145, 201 21 Malmö. Meddela namn och adress så får Du tidningen och en faktura på antalet ex som Du skall få till årets slut.

Bele

MEDALJNYTT

Torgny Lindgren. SNF:s årsmötesmedalj 1985. Foto Gunnel Jansson, Raå.

Torgny Lindgren

återfinns på Svenska Numismatiska Föreningens årsmötesmedalj för 1985, modellerad av Léo Holmgren och präglad av Myntverket i guld och silver. Medaljen kostar 2 500 i 18 karat guld (20 g) och 110 kr i silver (999/1000, 15 g). Som tidigare mäter den 31 mm och har den av Erik Lindberg utförda fränsidan.

Medaljen kan beställas to m oktober 1985, därefter kommer verktygen att makuleras och ingen nypräglingsker. Passa därför på och beställ den genast! (Kansliet tar emot på sedvanlig adress eller tel 08/67 55 98 kl 10-13.)

FIDEM-medaljen

till den stora kongressen och utställningen i juni i Stockholm avbildades på förra numrets omslag. Vi skall här ge en beskrivning av den och tillåter oss därför att än en gång ta in en bild. Modellerna har utförts av Berndt Helleberg, Åkersberga, skulptör, medaljkonstnär och FIDEM:s huvuddelegat för Sverige. Den är slagen av Myntverket och mäter 60 mm.

Beskrivningen blir som följer:
Åtsida: •XX•KONGRESS• upp till medsols •1985•STOCKHOLM• nedtill motsols längs kanten. bägge texterna avgränsade med en bågformad linje mot bildframställningarna. Överst i en cirkel en stiliserad bild av Stockholms stads- hus, till höger inom en oregelbunden fyrhörning ett likaså stiliserat mans- huvud en face och i profil, föreställ- lande konstnären samt i vinklarna dennes signatur B och H, allt ned- sänkt, till höger därom FIDEM med upphöjda, kraftiga bokstäver i en mot vänster expanderande ned- sänkning, som går över medaljens mittparti och bryter den inre cir- keln. Under denna inom en ned- sänkt cirkel en öppen krona med tre spetsar, varunder synes början av ett huvud med två i form av punkter antydda ögon, allt symboliserande S:t Erik, Stockholms vapenbild (här i "förkortat" utförande).

Fränsida: Överst symboliseras him- len/lufthavet av en fågel med ut- bredda vingar och lång näbb; där- under jorden genom en från vänster expanderande sektor, över vilken en sol till vänster sänder sina stålar

åt höger; nederst havet med vågfor- made streck och en fisk. Till höger står en människa, som sträcker sig över alla tre sektorerna, benen i ha- vet, armar och händer nedsänkta på mittsektorn och huvudet i luften, vridet så att han betraktar fågeln. Härmed har konstnären velat sym- bolisera människans krav på att be- härska luften, jorden och havet.
Rand: MV följt av uppgift om metall samt året 1985.

Medaljen säljs av Myntverket i Eskilstuna (Box 401, 631 06 Eskilstuna) och kostar i guld (18 k, 210 g, upplaga 10 nummerade ex.) 24 655 kr (med reservation för ändrat guld- pris), i silver (minst 130 g, 999/1000, upplaga 100 nummerade ex.) 750 kr och i brons (onummerad upplaga) 100 kr, med etui 120 kr. I samtliga fall tillkommer exp.avgiften 10 kr.

HÅKAN WESTERLUND

Mynthandel

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Spec. sedlar
Betalar bra för sedlar
före 1930

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
Tel 08/11 08 07

Foto: Gabriel Hildebrand, Raå.

En kuriös spelpenning

Hovfröken Wilhelmina Ribbing, som 1754 gifte sig med riksrådet Anders Johan von Höpken, fick före sitt bröllop en kuriös spelpenning av riksrådet C. G. Tessin (Hyckert I, s. 204; Hildebrand s. 150). Den är, liksom de flesta enskilda spelpenningar från denna tid, graverad av Daniel Fehrman vid Kongl. Myntet och präglad i silver på en åttkantig platt, men tydligen i ett fåtal exemplar, eftersom den är mycket sällsynt. Från senare tid finns även efterpräglingar i tenn.

Åtsidan visar en flygande mygga och har inskriften PICCOLA MA GRAVE LE FERITE. På fransidan står inom en blomsterkrans JETTON DE M^{LE} LA BARONNE WILHELMINE RIBBING. Både Hyckert och Hildebrand har anmärkningen: "Åtsidans inskrift och figur innebära förmodligen anspelning på någon af dagens händelser, i grefve Tessins vanliga stil".

Mynthandlare Jean Elsen i Bryssel ger regelbundet ut förträffliga, illustrerade lagerlistor, som normalt inledes med en liten numismatisk uppsats. I lista 70 från augusti 1984 skriver J. Nivaille om "Taons, abeilles et mouches" (Bromsar, bin och flugor) och under denna titel får man bl a reda på källan till den särregna devis, som Tessin använde på Wilhelmina Ribbings spelpenning.

Anne-Louise Bénédicte de Bourbon, barnbarn till "le Grand Condé" (1621–1686), gifte sig 1692, när hon var sexton år, med hertigen av Maine, son till Ludvig XIV och Madame de Montespan.

Hon var liten till växten och snabb i repliken vilket gjorde att hon vid sitt bröllop fick som emblem ett bi och som devis PICCOLA SI, MA FA PUR GRAVI LE FERITE (Visst är jag liten, men jag sticker ändå så det känns), hämtad från Torquato Tassos herdedrama *Aminta* från 1573.

Hon instiftade 1703 l'ORDRE DE LA MOUCHE A MIEL, där "mouche à miel" enligt heraldiskt språkbruk är ett honungsbi och inte en fluga. Samtidigt präglades en bärbar guldmedalj som vägde 14,6 gram. På åtsidan finns hertiginnans bild och kring denna står L.BAR.D. SC.D.P.D.L.O.D.L.M.A.M., som skall betyda *Louise Baronne de Sceaux, Dictatrice Perpétuelle de l'Ordre de la Mouche à Miel*. Från-

Exemplar av jetongen i Kongl. Myntkabinettet. Silver. Foto Bengt A. Lundberg, Raå.

sidan har på mittfältet ett bi som flyger till sin kupa och i omskriften devisen från bröllopet samt i avskärningen årtalet 1703.

Det finns även en senare, icke bärbar prägling i brons (Corre 734), avbildad som nr 2318 i auktionskatalog XL, 1980 från MÜNZ ZENTRUM, Köln.

Vid inträde i orden fick medlemmarna avlägga eden: "Jag svär vid bina på Mont Hymette att visa trohet och lydnad mot Ordens ständiga ledarinna och att hela mitt liv bära medaljen från l'Ordre de la Mouche à Miel och följa stadgarna så länge jag lever. Om jag bryter min ed gillar jag att honungen blir galla, att vaxet blir talg, att blommorna blir

nässlor och att getingarna och bålgetingarna sticker mig med sina gaddar". – Mont Hymette (Hymettes) var ett berg i Attika, söder om Aten, berömt för sin marmor och honung.

Medan Tessin i början på 1740-talet vistades i Paris som svensk ambassadör hade han förmodligen hört talas om Louise de Bourbon och hennes orden. Tyckte han att Wilhelmina Ribbing hade vissa likheter med henne och var det därför han satte den italienska devisen på den svenska spelpenningen? Men varför har honungsbiets från Mont Hymette blivit en svensk mygga?

G. Holst

RECENSIONER

Svenska Turistföreningen

har under sin 100-åriga tillvaro under parollen "Känn ditt land" ihärdigt verkat för att sprida kunskap om vårt lands rikt skiftande natur och kultur. Till raden av de gångna decenniernas välrenommerade landskapsböcker har nu lagts en ny typ av böcker, benämnd *Känn ditt land – Svenska Turistföreningens orienteringsserie om svensk natur och kultur*. Den tar upp ämnen som berör hela landet, t ex "Spår efter isen", "Svenska träd", "Känn ditt vatten", "Former i fjällen" och "Svenska frimärken".

År 1984 kom del 17 i serien ut med titeln *Svenska pengar*, författad av – naturligtvis – Lars O Lagerqvist och Ernst Nathorst-Böös. Det är en "glimrende" sak! Den kom för mig själv i rätt ögonblick – just när jag efter ett besök i England övervägde att vända mig till Lagerqvist för att föreslå en svensk motsvarig-

het till den engelska "The How and Why Book of Coins". Den svenska upplagan är klart överlägsen den engelska genom sitt fantastiska vackra, färggranna och instruktiva bildmaterial. På 60 sidor presenteras från "fädernas flintyxor och gotiskt guld" via "medeltidsmyntningens slut – och nya problem" och "den stora koppartiden" fram till "ett samhälle nästan utan pengar". Det är mycken kunskap som vidarebefordras i de 17 kapitlen. Du får även veta "hur man samlar mynt" och "vad har det kostat?".

Det är en "skön" skrift, som inte bör saknas i någon medlems bibliotek (kan enklast köpas i Historiska Museets i Stockholm bok-shop – pris 43 kr – men annars beställas hos STF, 101 10 Stockholm). Väl lämpad som repetition för kunnare och som start för nybörjare!

NUF

Erik Kroon död

Den 23 april 1985 avled, helt oväntat, ingenjör Erik Kroon, 62 år gammal. Erik, som var en intresserad numismatiker, hade under många år varit SNF:s klubbmästare. Han lämnade som sådan aldrig någon möda ospard för att göra våra sammankomster trivsamma. Han har därigenom och genom sitt alltid glada och trevliga sätt under åren skaffat sig många vänner.

Bara 14 dagar före sin död fick Erik meddelande om att han hade tilldelats SNF:s guldnål för sina förtjänster.

Vår förening och alla hans många vänner har gjort en stor förlust men vi kommer att minnas Erik – den glade, vänfaste kamraten.

Göran Bergenstråhle

Arvid Backlund död

Den kände skulptören och medaljkonstnären Arvid Backlund avled i början av maj i en ålder av 89 år. Han var född och bosatt i Svärdsjö i Dalarna. Hans talanger uppmärksammades i ungdomen av Anders Zorn och Carl Larsson. Han studerade sedan i Stockholm och vid konstakademien i Köpenhamn samt gjorde utlandsresor till bl.a. Italien. Främst blev han känd som porträttskulptör och kom därigenom också att utföra medaljer – de mest kända är väl de över Albert Engström och Erik Axel Karlfeldt. Under hans långa tid i Stockholm – först 1979 återvände han till hembygden – hade jag förmånen att lära känna honom som en synnerligen älskvärd personlighet, närmast i samband med hans deltagande i ett par medaljutställningar för ett trettiotal år sedan.

LLt

FÖRENINGAR

FAGERSTABYGDENS MYNTKLUBB sammanträder första helgfria måndagen i varje månad (utom juli och augusti) på Västanfors Industriermatsal kl 19.00. Möten 9/9, 19/10 (Lindgården, Kyrkvägen 3, auktion + myntmessa), 4/11, 29/11, 2/12 kl. 18. Obs tiden.

FALU-BORLÄNGE MYNTKLUBB. Mötesdagar 18/9, 16/10, 13/11, 11/12 kl. 19 (Sigridgården).

MYNTKLUBBEN GOTEN, Visby, har möten på Hotell Solhem den 26/9, 31/10, 28/11, 30/12.

GÖTEBORGS NUMISMATISKA FÖRENING. Mötesdagar 9/9, 14/10, 11/11, 9/12; 1986: 13/1, 10/2, 10/3, 14/4, 12/5. Lokal: Traktören, Köpmansgatan 20, kl 19.00. Antiksektionen: 19/9, 24/10, 21/11; 1986: 23/1, 20/2, 20/3, 24/4. Antiksektionen: Lokal Schackspelets Hus, Haga Kyrkogatan 3, kl 18.30–21.00. Upplysningar: tel 031/17 79 70 (Bo Nordell) under dagtid, ej helger eller lörd/sönd.

HALMSTADS MYNTKLUBB. Lokal: Klarasalen, Fredsgatan, i Biblioteket, Halmstad. Möten den 2/9, 7/10, 4/11 och 2/12 med början 19.00. Övriga upplysningar: N-E Ericsson, tel 035/12 96 76.

HÖÖRS MYNTKLUBB har möten med auktion i Höörs Plåts matsal 12/9, 10/10, 12/12. Upplysningar: Evert Olofsson 0413/221 51.

KALMAR MYNTKLUBB har möten första helgfria måndagen i varje månad (utom juli och augusti) kl 19.00 i SE-banken, Storgatan 17, Kalmar. Upplysningar: tel 0485/312 81, 080/115 84. Auktioner varje gång.

KATRINEHOLMS MYNTKLUBB har möten första helgfria onsdagen i varje månad på restaurang Storstugan, Stortorget 1, Katrineholm. Upplysningar: tel 0150/210 45 el 151 00.

KLARÄLVDALENS MYNTSAMLARE. Månadsmöten på Rådastrand den 22/9 kl 16.00, 20/10 kl 16.00, 17/11 kl 13.00. Föredrag, frågesport, auktioner mm. Upplysningar: 0563/407 25.

KRISTIANSTADORTENS NUMISMATISKA FÖRENING har möten med auktion på Hemgården, Norrtullsvägen 9, Kristianstad, den 20/9, 18/10, 15/11 och 20/12. Listor och upplysningar gm Ingvar Nilsson 044/713 28.

LUNDS NUMISMATISKA FÖRENING har möten varje månad. Lokal: Utbildningshuset Studentlitteratur, Åkergränd 1. Upplysningar: tel 046/12 25 93.

MYNTKLUBBEN NICOPIA har möten andra måndagen i varje månad: 9/9, 14/10, 11/11 och 9/12, på Pensionärsgården, V Trädgårdsgatan 57, Nyköping, kl 19. Upplysningar: tel 0155/134 29, 671 54, 128 41.

NUMISMATISKA FÖRENINGEN ÖRESUND kommer att under 1985 hålla månadsmöten med auktioner i lokalen BORGEN i Helsingborg följande tisdagar: 3/9, 1/10, 5/11 och 3/12.

NÄSSJÖ MYNTKLUBB har möten med auktion på restaurang TERASSA, Rådhusorget 23 Nässjö den 27/8, 24/9, 29/10 och 26/11 kl 19.00. Upplysningar: tel 0383/158 35 kl 07.00–09.00.

SAMLARKLUBBEN NUMIS. Skellefteå har möten första torsdagen i varje månad i NV-huset, konferensrummet. Upplysningar: tel 0910/186 80.

SANDVIKEN-GÄVLE MYNTKLUBB håller möten i Borgarskolans kafeteria kl 19 första onsd i varje månad sept–dec. Upplysningar: tel 026/13 11 77.

SKARABORGS NUMISMATISKA FÖRENING, Skövde, sammanträder på Restaurang Postiljonen för möten med auktion kl 19 den 2/9 och 7/10. Upplysningar tel 0500/80850 (Thord Lund).

SKÅNES NUMISMATISKA FÖRENING, Malmö har möten 26/9, 31/10 och 28/11 i IOGT-lokalen, Engelbrektsgratan 20, 2 tr. kl 19.30. Mynten visas i auktionslokalen från 18.30 samt i klubblokalen de två föregående tisdagarna kl 19–21. Klubblokalen Kungsgatan 38 A, Malmö håller öppet varje tisdag kl 19–21 under september–maj.

SÖDRA DALARNAS MYNTKLUBB sammanträder första torsdagen efter den 15 i varje månad kl 18.30 i Rembostugan, Hedemora. Upplysningar: tel 0226/562 78.

TRELLEBORGS MYNTSAMLARKLUBB har möte andra måndagen i månaden kl 18.30 i Södersläotts Sparbanks samlingssal, C B Friisgatan 4 A, Trelleborg. På programmet står auktioner, föredrag, lotteri mm. Upplysningar: tel 0410/345 44.

TÄLJE MYNTKLUBB, Södertälje har möten i Wendelas rum, biblioteket Luna kl 19.00 den 12/9, 10/10 och 14/11. Upplysningar: tel 0755/619 38, 664 75.

UPPSALA MYNTKLUBB sammanträder på Skandia, Drottninggatan 1 A, kl 19.30 den 17/9 (föredrag), 22/10 (auktion), 12/11 (föredrag), 9/12 (föredrag). Upplysningar: 018/11 5000.

VETLANDA NUMISMATISKA FÖRENING har möten med auktion den 30/8, 27/9, 25/10 och 29/11 kl 19.15 på IOGT-logen Standard, Tomasgatan 34, Vetlanda. Anordnar Myntets Dag på Vetlanda Stadshotell 17/3. Upplysningar: tel 0383/158 35 kl 07.00–09.00.

VILLSTADORTENS MYNTKLUBB, Smålandsstenar, har möten andra måndagen i varje månad utom juni, juli och augusti. Föredrag o dyl följs av auktion. Upplysningar: tel: 0345/112 95. Lokal: Finnvedens Sparbank (källarlokalen).

VÄRENDIS NUMISMATISKA FÖRENING, Växjö har möten på Röda Korset, Hovsgatan 11, kl 19.20 den 10/9, 23/10, 19/11, 10/12. Vid samtliga sammankomster hålls auktion.

VÄSTERÅS MYNTKLUBB har möten på Jakobsbergsgatan 13 A kl 19.00 första onsdag i månaden sept–dec. Närvarolotteri vid varje möte. Upplysningar: tel 021/13 94 94 (efter kl 18).

WESTERBERGSLAGENS MYNTKLUBB har möten den 3/9, 1/10, 5/11, 3/12 1985 och 7/1 1986, kl 19. Lokal: Tingshusgatan 2, Ludvika.

ÖREBRO NUMISMATISKA FÖRENING har möten med auktion Järntorgsgatan 3. Upplysningar: tel 019/13 52 13.

Litet frågesport – för nybörjare och andra

Svarsalternativ, se nästa sida!

1. Svenska nickelmünt består, efter 1962, till 75% av vilken metall?
2. Vad heter Östra Aros i dag?
3. Vem valdes till riksföreståndare efter Sten Sture d ä?
4. Under 1700-talet talar man i Sverige om "Enkel pjäs". Vilken valör äsyftas?
5. Vad är ett värdemynt?
6. De första mynten bestod av en blandning av guld och silver. Vad kallas den?
7. En biga på antikens mynt drogs av hur många hästar?
8. Sveriges koloni St. Barthélemy såldes 1878 till vilket land?
9. Vad är en "plåtdrög"?

10. Vilken valör har det s k pojköret 1772?

Svaren kommer i oktobernumret!

Alternativ till frågorna:

1. a. Nickel
2. a. Västerås
3. a. Svante Nilsson Sture
4. a. 5 öre SM (silvermynt)
5. a. Metallvärdet=åsat värde
6. a. Alloy
7. a. Två
8. a. Spanien
9. a. Släde för transport av plåtmynt
10. a. 2 öre SM (silvermynt)

Svar på frågorna i majnumret:

1. Gustav VI Adolf
2. 1873
3. 1522
4. 1000
5. Christina Regina Sveciae
6. Olov Skötkonung
7. Avesta
8. 1925
9. Stockholms Banco
10. Omskrift

MÄSSOR

UTLÄNDSKA

- 15/9 22. Westfälische Münz- & Sammlerbörse in den Westfalenhallen Dortmund. Halle 2 K.A.: Westfalenhalle GmbH-Ausstellungsleitung, Rheinlanddamm 200, D-4600 Dortmund 1.
- 19-20/10 14. Internationale Münzenbörse in Zürich. Sa. 9.00–17.00 Uhr. so. 10.00–16.00 Uhr. Im Kongresscenter, Hotel International, Markplatz, CH-8050 Zürich. K.A.: Postfach/P.O. Box 4584, CH-8022 Zürich.
- 1/12 42. Internationaler Münzenmarkt in Hannover. 10.00–17.00 Uhr. Niedersachsenhalle der Stadthalle Hannover. K.A.: S Wimmelmann, Hausmannstr. 1, D-3000 Hannover 1.

Mitt i City

PEO Mynt & Frimärken

Med stor sortering av

Mynt • Sedlar
Medaljer
Frimärken • Vykort
Aktiebrev • Tillbehör

Drottningg. 19, Box 16245
103 25 STOCKHOLM
Tel 08-21 12 10

- a. Koppar
- a. Uppsala
- a. Sten Sture d y
- a. 10 öre SM (silvermynt)
- a. Ett mynt av guld eller silver
- a. Elektron
- a. Fyra
- a. Frankrike
- a. Metallstycke, som skall präglas till mynt
- a. 1 öre KM (kopparmynt)

AUKTIONER

SVERIGE

September

26 AB Stockholms Auktionsverk

Oktober

26-27 Ahlströms Mynthandel

November

21 AB Stockholms Auktionsverk

Svenska Numismatiska Föreningens höstauktion: Datum ej fastställt.

UTLÄNDSKA

September

17 P.J. Downie, Melbourne
17/18 Künker, Osnabrück
18/19 Auctiones, Basel
20/21 Müller, Solingen
25/27 Hirsch, München

Oktober

2/4 B.-W. Bank, Stuttgart
7 Vecchi, London
8/10 Gießener Münzenhandlung, München
9/10 Spink & Son, London
11/12 Kupfer Bank, Nürnberg
12 Holmasto, Helsingfors
14/15 Bank Leu AG, Zürich
16/17 Spink & Son, Zürich
19 G. Frank KG., Nürnberg
21/22 Bankhaus Aufhäuser, München
22 P.J. Downie, Melbourne
23/24 Schulten, Köln
30/31.10-1.11 Peus Nachf., Frankfurt

November

1/2 Emporium, Hamburg
5/7 Münz Zentrum, Köln
6/7 Spink & Son, Dallas, Texas
8/9 Emporium, Hamburg
11/13 Gießener Münzenhandlung, München
12 P.J. Downie, Melbourne
13/14 Spink & Son, London
14/16 Winter, Düsseldorf
18/19 Kölner Münzkabinett, Köln
19/21 Schulman, Amsterdam
21/22 Tietjen, Hamburg
25/26 Lanz, München
27/28 Spink & Son, Sydney
27/30 G. Hirsch Nachf., München

December

4/6 Schenk-Behrens, Essen
10 P.J. Downie, Melbourne
11/13 Kurpfälzische Münzenhandlung, Mannheim

KONST & ANTIK MÄSSAN

PREMIÄR

BESÖK MELLAN-
SVERIGES FÖRSTA
KONST & ANTIKMÄSSA.

Sällan eller aldrig har vi på Dalamässan upplevt ett så stort intresse inför en mässa som Konst & Antikmässan. Det stora intresset från utställare och inte minst besökare är ett klart bevis på att samlarintresset är mycket stort här i mellansverige.

Här kan Du promenera runt och bara titta eller handla i Dalamässans 4500kvm stora mässhall bland antikviteter och konst, mynt och antikvaria, antikt och kurios. Välkomna.

5-6 OKTOBER 1985
DALAMÄSSAN • BORLÄNGE

Öppet: lördag-söndag 10.00-18.00. Entré: 30,-, barn under 15 år gratis i målsmans sällskap. 5 min gångväg från Borlänge central och centrum. För vidare information tel 0243-830 90.

MÄSSOR

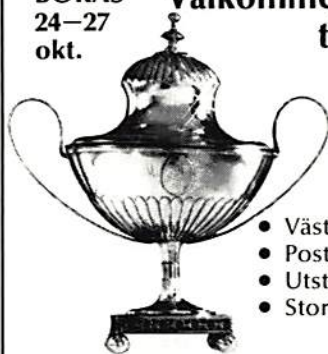
19/10 Fagerstabygdens Myntklubb, Lindgården, Kyrkvägen 3, Fagersta.

BORÅS
24-27
okt.

Välkommen
till

ANTI-K-

KONST- OCH
SAMLARMÄSSAN
MED MYNT OCH
FRIMÄRKEN

- Västsveriges största antikmässa
- Postens förstadagsstämpel
- Utställare i tre hallar
- Stor mynt- och frimärksavdelning

Torsdag 24 okt. kl. 12-20
Fredag 25 okt. kl. 12-20
Lördag 26 okt. kl. 12-18
Söndag 27 okt. kl. 12-18

boråsmässan ab
Kyrkängsgatan. Vid motorvägen
Tel. 033-10 11 41

AUKTION 32

26–27 oktober 1985

Operakällaren – Stockholm

På vår höstauktion kommer ett rikhaltigt utbud av mynt, sedlar, medaljer, ordnar samt litteratur att försäljas. Som exempel kan nämnas:

31 ex. från Gustav Vasa och Erik XIV

3 multipelriksdalar från Gustav II Adolf

19 st Oskar II:s 2 kronor

17 st plåtmynt från Kristina – Adolf Fredrik

Den rikt illustrerade auktionskatalogen utkommer vid månadskiftet september–oktober och erhålles enklast genom insättning av 50:– på pg. 3003-1.

B. AHLSTRÖM MYNTHANDEL AB
Kungsgatan 28–30
Box 7662, 103 94 STOCKHOLM
tel. 08/14 02 20, 10 10 10

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan 1973 etablerad sammanslutning av mynthandlare, hitintills 19 företag i tio olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige. Samtliga är medlemmar i Svenska Numismatiska Föreningen och har skrivit under uppropet mot myntförfalskningar – Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

De nuvarande medlemmarna är:

B. Ahlströms Mynthandel AB
Kungsgatan 28, Box 7662
103 94 Sthlm 7, tel 08-14 02 20

Amneklevs Mynthandel
Skolgatan 20, 602 25 Norrköping
tel 011-10 29 50

Hirsch Mynthandel
Stureplan 4
114 35 Stockholm, tel 08-11 05 56

Karlskrona Mynthandel
Hantverkargatan 11
371 35 Karlskrona, tel 0455-813 73

Malmö Mynthandel
Kalendegatan 9, 211 35 Malmö
tel 040-11 65 44

Mattsons Mynthandel
Kungsängsgatan 21 B
753 22 Uppsala, tel 018-13 05 54

Mynt & Medaljer HB
Sveavägen 96, Box 19507
104 32 Stockholm, tel 08-34 34 23

Myntet i Malmö
Stora Nygatan 17, 211 37 Malmö
tel 040-12 99 30

Mynthuset
Biblioteksgatan 5, Box 7049
103 86 Stockholm, tel 08-20 51 81, 20 60 52

Ulf Nordlinds Mynthandel AB
Nybrogatan 36, Box 5132
102 43 Sthlm, tel 08-62 62 61

Norrälje Mynthandel AB
Tullportsgatan 13, Box 4
761 00 Norrälje, tel 0176-168 26

Numis Mynt & Frimärkshandel AB
Kaserntorget 6, Box 2332
403 15 Göteborg, tel 031-13 33 45

J. Pedersen Mynthandel
Skolgatan 24, 502 31 Borås
tel 033-11 24 96

Pao Mynt & Frimärken AB
Drottninggatan 19, Box 16245
103 25 Sthlm, tel 08-21 12 10

Specie Mynthandel HB
Storgatan 19
574 00 Vetlanda, tel 0383-153 01

Strandbergs Mynt & Frimärkshandel AB
Arsenalsgatan 8, Box 7377
103 91 Sthlm, tel 08-20 81 20

Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3, 411 39 Göteborg
tel 031-20 81 11

R. Uppgrens Mynthandel
Fågelsångsgatan 5, Box 3075
250 03 Helsingborg
tel 042-11 01 01, 13 67 42

Håkan Westerlund Mynthandel AB
Wasagatan 42, 111 42 Sthlm
tel 08-11 08 07

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING
Box 19507, 104 32 Stockholm, tel 08-34 34 23